

اسناد / فارسی

aqziye-ye masrūfe-ye safar-e dovvom-e farang-e
mozaffar-ed-dīn šāh

در آغاز آمده: «بر حسب اراده ملوکانه بندگان اعلی حضرت
اقدس شاهنشاه جم جاه روحی و ارواح العالمین له الفداء خانه
زاد محمد اسماعیل بن لسان الدین به ترجمه کتاب اغذیه
مصروفه ذات اقدس شهریاری ادام الله سلطنه و صحته که در
سفر دویم فرنگ صرف فرموده اند پرداخته و مایه مزید افتخار
خود نمود.»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۷۶-ف

نسخه اصل: خارجه ۲۴۷۶. نسخه از ۱ صفر ۱۳۲۰ (۲۶ آوریل
۱۹۰۲) (بادکوبه نمره ۲) آغاز می شود تا می رسد به شب آدینه
پایان جمادی الثانی ۱۳۲۰ در پاریس و عبارت از برنامه های
خوراک menu مهمانخانه های فرنگستان و دعوت نامه های این
سفر و همه چاپی است و ترجمه های فارسی کلمات در کنار آنها
به خط مترجم نوشته شده است؛ بی کا، بی تا؛ ۱۲۲ گ [فیلمها ف:
۲۲۴-۲]

و بوییدنی ها و پوشیدنی ها و من این را از سخنان بقراط و
جالینوس و محمد زکریا و دیگر حکما در ۲۵ «باب» ساختم.
باب ها: ۱. نان ها؛ ۲. آب ها؛ ۳. دانه ها؛ ۴. گوشت ها؛ ۵. ماهی ها؛
۶. اندام جانوران؛ ۷. آش ها؛ ۸. کوماج (ترشی) ها؛ ۹. لبنیات؛ ۱۰.
بیضه ها؛ ۱۱. سبزی ها؛ ۱۲. دیگ ابرازها (ادویه خوراکی)؛ ۱۳.
میوه ها؛ ۱۴. میوه های خشک؛ ۱۵. شیرینی ها؛ ۱۶. حلواها؛ ۱۷.
شراب ها؛ ۱۸. شربت ها؛ ۱۹. روغن ها؛ ۲۰. عطرها؛ ۲۱. معجون ها؛
۲۲. جامه ها و پوشیدنی ها؛ ۲۳. هوا (فصول، مناطق)؛ ۲۴. ریاحین
و گل ها؛ ۲۵- آداب طبخ.

آغاز: ستایش و سپاس خدای را جل جلاله که آفریدگار جهان و
جهانیان ... بعده حکم منبع پادشاه ربیع مسکون
[فهرستواره منزوی ۳۸۴۳/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶/۴۹-ف و ۱۳۳۸/۴۹-ف

نسخه اصل: بادلیان add. ۶۹ اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی کا، تا؛
۱۲۰۳ق؛ در دنبال آن خاصیت مندی و سناء مکی و نسخه های
بنارس است که رساله های کوتاهی است [فیلمها ف: ۱-۵۸۷]

● اغذیه و ادویه / طب / فارسی

aqziye va adviye

قیم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۲۲۰/۶

آغاز: فصل پنجم در معرفت اشیاء مشتمله از اغذیه و ادویه و
اشربه و غیر آن از قبیل گندم و نخود و لوبیا؛ انجام: صلیحه نوعی
از دارچین و فانید نوعی از قند است اسپند و مرار هر دو نشت
است و نان خوها زنیان است فریون صمغ قرنی سرخ و قاقله هل
است

فصل پنجم یک کتاب طبی است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛
افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه ای، ۲ گ،
اندازه: ۱۷×۲۲ سم [ف: ۱-۱۹۰]

● الاغذیه و الاشریه / طب / عربی

al-agḏīya wa-l ašriba

سمرقندی، محمد بن علی، ۶۱۹ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e 'alī (-1223)

کتابی است در شرح خواص مواد غذایی و تأثیرات مخصوص
آنها در بیماران و تندرستان. یکایک مواد غذایی و خوراکی ها را
عنوان کرده و به شرح خواص ویژه و مشترک آنها پرداخته
است. در مقدمه کتاب گوید: «و قد جمعت کلام جالینوس و
اقاویل شارحی کلامه فی الاغذیه و جمیع ما يتناوله الانسان فی
طبیعتها و منافعها و خواص کل واحد منها و ما وجدت منها شیئا
الا ابتته فی هذه المجلده لیکون الناظر منها مطلعاً علی کنه ما قاله
الاولون ...». تألیفات دیگر او عبارت است از کتاب الاذویه

● الاغذیه و الادویه / طب / عربی

al-agḏīya wa-l adwīya

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

آغاز: بسمله. مقاله للشیخ ... فی الکلام علی الاغذیه و الادویه.
قال الاغذیه و الادویه موقوفان علی الاجسام المركبة من دون
البسائط و علة ذلك

انجام: فهذه يعوق ان يكون المختلف مخلفا على حقه و صدقه
[مجمع علمی ۲۴۸/۳؛ مهدوی، فهرست مصنفات ۴۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۱۹۰/۱-ف

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۴۹؛ بی کا، بی تا؛ مقابله شده در ۶۹۷ق؛

۲ گ (۱۳۱-پ-۱۳۲-پ) [فیلمها ف: ۱-۵۷۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۷/۲۵-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۳۲]

● اغذیه و ادویه / طب / فارسی

aqziye va adviye

متطبب هروی، ابوالمظفر بن مستنصر

motatabbeeb-e heravī, ab-ol-mozaffar-e bn-e mostanser

در دیباچه می گوید: ارغوان (شاید ارغون پسر اباقا پسر هلاکو
که در ۶۸۳ق به حکومت رسید) خلد الله ملکه از من خواسته
مختصری سازم در طبیعت و منفعت و مضرت طعامها و شرابها

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فتخا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

مقری، احمد بن محمد، ۹۹۲-۱۰۴۱ قمری
maqarrī, ahmad ebn-e mohammad (1584-1632)
ارجوزه ای در اعتقادات اهل سنت طبق مذهب اشعری که نزد
مالکی ها اعتبار بسیار دارد. این ارجوزه نظم «العقیده» سنوسی
است.

آغاز: يقول احمد الفقير المقری xx المغربي المالکی الاشعری /
الحمد لله الذی توحیده xx أجل ما اعتنی به عبیده
چاپ: در حاشیه هدایة المرید لعقیده اهل التوحید لمحمد علیش،
مطبوعات محمد مصطفی، ۲۹۵ ص، ۱۳۰۶ ق
[ذیل برکلمان ۲: ۴۰۸/۱۰]

خط: نسخ، کا: حبیب الله بن حاجی کمال فطروهی، تا: ۱۴ رجب
۱۲۷۵ ق، به فرمایش سید محمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج
مشکی مقوایی، ۱۳۸ گ، ۲۰ سطر (۱۶×۱۰)، قطع: ربعی، اندازه:
۱۵×۲۲ سم [ف: ۱۶-۳۶۶]

● الاصلی فی علم الانساب / انساب / عربی
al-aṣīlī fī 'ilm-il-ansāb
ابن طقطقی، محمد بن علی، ۶۶۰-۷۰۹ قمری
ebn-e teqtaqī, mohammad ebn-e 'alī (1262-1310)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۵۱-ف

نسخه اصل: تیموریه ۹۳۰ تاریخ؛ بی کا، بی تا؛ در ص ع نسخه از
آن و نهایت الاختصار فی انساب الطالبین للسید محمد بن محمد بن
علی الخراز (نیز در پایان) و کتاب فی اسماء القبائل من قریش و
من کان معها من العرب له و عمدة الطالب فی نسب آل ابی طالب
للعلمة احمد بن علی المتوفی سنة ۸۲۸ (کله مشجر) یاد شده است
و پیداست که در آن از همه اینها هست؛ در فهرس معهد
المخطوطات، التاريخ، ش ۴۲ تنها از نسخه ۹۳۰ تاریخ تیموریه
مورخ ۹۰۶ یاد شده است و این فیلم از همانجا است [فیلمها-ف:
۳۷-۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۵۹

آغاز: بسمله الحمد لله الذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و
صهرا و الشکر لقایل یا ایها الناس اتقوا ربکم الذی خلقکم من
نفس واحد؛ انجام: و علی اهل بیته الطاهرین الی یوم الدین آمین
رب العالمین- تم الكتاب ... شمس الدین الرحمی العیسوی الزیدی
الحسنی فی رابع عشر من شهر ذیقعدة سنة ثلاثین و الف.
خط: نسخ، کا: شمس الدین رحمی عیسوی زیدی، تا: ۱۴ ذیقعدة
۱۰۳۰ ق؛ در صفحه عنوان آمده که وقف شاه سلیمان از در آمد
حمام وقفی واقع در نقش جهان اصفهان استنساخ شده است؛ مهر:
«محمد باقر العلوم»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد یک لایی،
۷۲ گ، اندازه: ۲۱×۳۰ سم [ف: ۱۲-۱۳۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۵۲/۳-عکس

بی کا، تا: شنبه ۱۶ رجب ۱۱۱۸ ق [فیلمها-ف: ۳-۲۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۶۷۹

آغاز: برابر

در نسخه تا مقداری از مباحث نبوت را دارد؛ خط: نسخ، بی کا،
بی تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه ای، ۱۱ گ، ۱۵ سطر، اندازه:
۱۶×۲۰/۵ سم [ف: ۱۵-۷۶]

● إضافة النور فی الامام المستور (عج) / کلام و اعتقادات /
عربی

'iḍā'at-un-nūr fi-l-imām-il-mastūr ('aj)
بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷-
۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad
ja'far (1861-1915)

گویا فردی از مخالفان امامیه، پس از اقرار به وجود مبارک
حضرت مهدی (ع) سمت آن بزرگوار را به عنوان امام دوازدهم
شیعیان، انکار نموده و آن حضرت را از نسل امام «مجتبی»
دانسته، آن گاه مؤلف، از طریق اهل سنت به پاسخ او برخاسته
است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۴۶/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و القانی امواج المحن الی مسقط
راسی بهمدان و رزقت فيه زیارة الوالد و الاقارب و الاخوان؛
انجام: و له (ع) فی کل زمان من یجدد ذکره من اشتباه السائل و
الله يتم نوره فلتکتف بذلك و قیه غنی لمن جانب العصیة و الهوی
خط: نسخ، کتاب = مؤلف، تا: اوایل شعبان ۱۳۱۷ ق، جا: روستای
بهار همدان؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۲ گ (۱-۴۲)، ۱۶ سطر،
اندازه: ۱۵×۶/۱ سم [ف: ۳۱-۲۳۵]

● اضافه جمع ... مالیات مملکت آذربایجان در

سالهای ۱۳۱۶ تا ۱۳۲۴ هـ / اسناد / فارسی
ezāfe-ye jam'e ... māliyāt-e mamlekat-e āzərbayjān
dar sāl-hā-ye 1316 ta 1324 h

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۸۵۸

خط: سیاق، بی کا، تا: ۱۳۲۴ ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۶ گ [ف: ۳۴-۷۸]

● إضافة الدجنة فی عقائد اهل السنة / کلام و اعتقادات /
عربی

● الاضحویة = المعاد / فلسفه / عربی
al-aḍḥuwīyya = al-ma'ād

iḍā'at-ud-dujna fī 'aqā'id-i ahl-is-sunna

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فتخا)؛؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

● المشیئة و الارادة (عوس) (فائدة فی) / فلسفه / عربی
al-mašī'a wa-l irāda ('aras) (fā'idat-un fi)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۵۲/۱۵-۶۴۵۲-عکس

نسخه اصل: آستان رضوی؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳-۲۵۴]

● المشیئة و اول ما خلق منها / فلسفه / عربی
al-mašī'a wa awwal-u mā xuliq-a min-hā

حسینی شیرازی، زین العابدین بن حسین، ق ۱۳ قمری
hoseynī šīrāzī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e hoseyn (- 19c)

بحثی است درباره مشیت الهی و گفتار استاد مؤلف در کتابش «لب اللباب» که گاهی اولین خلق پس از مشیت را عقل دانسته و گاهی کلیه الهی. برای حل این اختلاف دو وجه به نظر مؤلف رسیده و با احترام فراوان به استاد خود (که نام او را ذکر نکرده) تقدیم می دارد و از او نظرخواهی می کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۶۲۲/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... ان الحکیم الالهی و العالم الربانی و العارف الصمدانی أغلوطه ال کون و أعجوبة الزمان؛ انجام: فانی محتاج الی حل الاشکال و لیس لی فی عرصة الاستغناء عنه مجال و الصلاة علی محمد و آله خیر آل

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکي، ۵گ (۱۲۷-۱۳۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰-۲۱]

● مشیت و خلقت (تقریر درسی) / کلام و اعتقادات / فارسی
mašīyat va xelqat (taqrīr-e darsī)

اصفهان، محمود بن غلامعلی، ق ۱۴ قمری
esfahānī, mahmūd ebn-e qolām 'alī (- 20c)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۰۱ ق
تقریر درسی است در کیفیت مشیت الهی و خلقت خلایق به بیانی مبسوط.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۸۸/۵

آغاز: از برای بیان مطالبی که در این عبارت ثانی فرمایش شده است مقدمه خواستم عرض کنم و عرض کردم که خداوند عالم جل شأنه ذاتی است؛ انجام: یعنی در اینجا شیء است و در آنجا مثلا ممتنع است.

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق؛ احتمال می رود که بقیه مجموعه نیز به خط محمود بن غلام علی اصفهانی باشد و تاریخ های مذکور تاریخ تألیف باشد نه کتابت، در آغاز رساله چند شعر و یادداشت متفرقه درج شده، نیز قطعاتی در مدح مولای متقیان حضرت علی علیه السلام با خاتمه ای در توسل به حضرت ولی عصر علیه السلام به تحریر محمد اسماعیل

معاصی و گناهان نیز تعلق گیرد. در این بحث پاسخ به آنان می گوید که به پیروی از معتزله چنین مشیتی را محال می دانند. آغاز: الحمد لله الذی لایکون فی ملکه آلا ما یشاء و تنزه عن القبائح و الفحشاء و صلی الله علی خاتم المرسلین و سید الانبیاء ... و بعد فیقول ... ابن محمد ابراهیم حسین القزوی

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶۳۰/۸-۱۸/۱۵۰

آغاز: برابر؛ انجام: و الملتمس ممن نظر فیها أن ینظر بعین الانصاف خالیاً عن الاعتساف و أن ینظر الی ما قال و لاینظر الی من قال

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳ رجب ۱۱۳۵ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۸-۴۳۳۱]

● مشیت (رساله) / کلام و اعتقادات / فارسی
mašīyat (r.)

محمد حسین بن محمد کاظم، ق ۱۳ قمری
mohammad hoseyn ebn-e mohammad kāzem (- 19c)

اهدا به: سپهسالار

نویسنده می گوید روزی در محضر سپهسالار سخن از مشیت و اراده الهی رفت و در بیان معنی حدیث «خلق الله الاشیاء بالمشیه و المشیه نفسها» و نیز در کلام معصوم «نحن مشیه الله» سخن زیادی گفته شد بر اثر آن سپهسالار به این جانب تاکید کرد که رساله ای در باب مشیت بپردازم و من این رساله را در آن باره پرداختم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۸

آغاز: بسمله، سبجانک لا احصى ثناء علیک انت کما اثبت علی نفسک؛ انجام: اول عین ذات و قدیم بوده باشد و ثانی صفة فعل و حادث.

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۸گ، ۱۲ سطر (۱۲×۶)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳-۴۸۸]

● المشیئة و الارادة الالهية = اختیار انفاذ / کلام و اعتقادات / عربی

al-mašī'a wa-l irādat-il ilāhīyya = extīyār-e enfāz

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۰۲/۱۰-ف

نسخه اصل: از کتابخانه مجلس؛ کا: نوح بن یوسف بن علی سیرافی، تا: ۵۷۰ق؛ در نه سطر [فیلمها ف: ۳-۲]

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد بیست و نه؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276267

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰/۳

محقق حلی نقل شده است؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، آگ (۲۰-ر-
۲۰)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۳/۵ سم [ف: ۳۵-۶۶۶]

● مسأله فی وجوه استدلال علی نفی صحت ان یطلق

الولد / فقه / عربی

masala-tun fi wujūh-i istidlāl 'alā nafi-i ṣiḥat-i an
yutlaq-il walad

آل عصفور، محمد بن علی

āl-e 'osfūr-mohammad ebn-e 'ali

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۵۹

آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمين كثيرا و الصلوه على خير من
ارسله بالقرآن؛ انجام: معروف غير منكور و الحمد لله رب العالمين و
الالف من الهجره

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: انجام [رابانه]

● مسئله قدرت / فلسفه / عربی

mas'ale-ye qodrat

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۳۷۰ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۲۶۶/۷

آغاز: بسملة، اعلم ان مسئله القدرة فی الافعال الاختيارية من
العوامض التي كسرت فيها الافهام و اضطربت فيها اراء الامام؛
انجام: له الا ان يرى رمزا كسائر الرموزه و اذ قد بلغنا هذا المبلغ
فلنتختم الرساله بعون الله تعالى تمت الرساله الشريفه.

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ آگ
(۳۸-پ)، ۲۰ سطر (۵/۱۴×)، اندازه: ۱۱×۲۰ سم [ف: ۱۹-۳۵۴]

مسأله القدر و افعال العباد < خلق الاسماء

مسأله القدر و افعال العباد < خلق الاعمال

● مسأله قوله تعالى «قل للمخلفين من الاعراب

ستدعون الى قوم ...» / - عربی

mas'ale-tu qawl-i-hi ta'ālā «qul lil-muxallafin-a min-al

a'rāb satud'awn-a ilā qawm ...»

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۷/۵۱ عکسی

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۲۱۵۰۹ ض؛ خط:
نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، تا:
۱۳۲۹ق، مصحح، محشی از کاتب و غیر او، رکابه دار؛ ۲۲ سطر

[عکسی ف: ۴-۳۹۴]

وصل اليه النظر با التوسل الى الوسائل ... و الله تعالى هو العالم
بحقائق احكامه ...

خط: نستعلیق تحریری، کاتب=مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛
آگ (۳۷-۳۹)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۹/۵ سم [ف: ۲۸-۵۲۵]

● مسئله فيما يزول به احتمال الاشتراك / اصول فقه /

عربی

mas'alat-un fimā yazūl bi-hi ihtimāl-ul ištirāk

ابن میثم، میثم بن علی، ۶۳۶ - ۶۸۹ قمری

ebn-e meysam, meysam ebn-e 'alī (1239 - 1291)

می باید بخشی از کتاب های ابن هیثم باشد.

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۴۴

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ در آخر رساله هشت سطر هم
با عنوان «من فوايده رضى الله عنه» در تقابل مفردین به سلب و
ایجاب افزوده شده؛ کاغذ: اصفهانی، ۲ آگ (۲۰۶-۲۰۷)، ۲۴
سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷ سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱۳/۴

آغاز: مسئله فيما يزول به احتمال الاشتراك من كلام العلامة كمال
الدين میثم یابن (كذا: یابن) علی البحرانی قال المشترك اما ان
يدعى عن القرينة المعتلة للمراد منه فيكون محملاً بقوله تعالى و
المطقات يترصن ... قال الامام يبقى المشترك مجملاً و فيه نظر
لانه انما يكون مجملاً من حيث انه لا يدري المراد من مفهوماته؛
انجام: الصلوة و الجنون قول بالاشتراك و عدم امكان الاتبات
بهما على وجه الجمع ظاهر. تمت الكتاب بعون الملك الوهاب.

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: باتاریخ ۱۱۸۳ق؛ مجلد، مصحح،
محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ آگ (۴۵-۴۸)، اندازه:
۱۰/۷×۱۶/۴ سم [ف: ۲۹۲-۶۲۴]

● مسئله فی النفس / فلسفه / عربی

mas'alat-un fi-n nafs

رساله کوتاهی است در مورد حقیقت نفس که آیا جسم است یا
مجرد و در آن به اندیشه ها و تفکرات فلاسفه و متکلمان پرداخته
است چنانکه از آغاز رساله دانسته می شود این رساله املاء محقق
حلی می باشد.

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۱۷/۴

آغاز: املا الشیخ السعید ابوالقاسم جعفر بن سعید قدس روحه قال
رحمة الله تحقیق ما اوما اليه ايده الله تفتقر الى مقدمات يطول
قصصها و الذى ينبغي ان يقال؛ انجام: فهذا قدر يكفى من اراد
معرفة ما يفتى به فى هذه المسئلة ان شاء الله.

خط: نسخ، کا: زین الدین علی بن فضل بن هیکل حلی، تا: غره
ذیحجه ۸۴۶ق؛ از روی نسخه مورخ ۶۷۶ق یعنی همان سال رحلت

فهرستگان: نسخهای خطی ایران (فخا)؛ جلد بیست و نه؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276267

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۳

جا: تبریز؛ گک (۱۸۳-۱۸۴)؛ ۱۸ سطر [فیلما ف: ۱-۵۲۱]

● مسأله الكسر / رياضيات / عربی

mas'alat-ul kasr

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳۱/۶

خط: نسخ، بی کاء، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛
جلد: مقوا، ۲۸ ص (۱۴۶-۱۷۳)، اندازه: ۱۷×۹ سم [سن: ف: ۱-۱۱۵]

● مسأله من جملة كتاب العمدة / - عربی

masala-tun min jumla-ti k.-il 'amd

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۱۴/۴

خط: نسخ، بی کاء، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۹×۱۴)،
اندازه: ۲۱×۱۵ سم [ف: ۱۶-۳۹۸]

● مسئله من كتاب ارشمیدس / هندسه / عربی

mas'alat-un min k.-i aršmīdus

ارشمیدس، ۲۸۷؟ - ۲۱۲ قبل میلاد
aršēmīdes (-287 - -212)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۵۱/۵

آغاز: مسئله من کتاب ارشمیدس و البرهان علیها غیر ما آورده هو:
قدس اب د وقع فيها خط منحنی و هو اب ر و نصف القوس علی
نقطه د و اخرج عمود ه علی اب، اقول: ان ا ه يساوی مجموع ه
ب ب د، البرهان علیه لمحمد بن احمد البيروني: تتم الدائرة و
نصل؛ **انجام:** اعني مثلثي: ب ج د، راد، و يؤل الامر الي ما آل اليه.
خط: نسخ، کاء: محمد بن اباتراب ابن احمد، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد:
تیماج، گک (۶۵ اروپ)، اندازه: ۲۰/۵×۱۴ سم [ف: ۸-۲۷۵]

● مسأله من كلام لعلی (ع) يتبرأ من الظلم / - عربی

mas'ale-tun min kalām-in li-'alī yatabarta'-u min-
azzulm

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۷/۴۲ عکسی

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ۲۱۵۰۹ ض؛ خط:
نسخ، کاء: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، تا:

● مسأله كتاب النفس = الصورة المعقولة = جواب ابي

سعيد ابي الخير / فلسفه / عربی

mas'ale-tu k.-in nafs = a-šūrat-ul ma'qūla = jawāb-u
abi sa'īd-i abi-l xayr

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

این سؤال و جواب که مربوط است به مطلبی از کتاب نفس شفا
در ضمن المباحثات آمده است بدون این که اشاره ای به شیخ
ابوسعید ابوالخیر شده باشد. اما در نسخه های متعدد نقل شده
است که سائل ابوسعید ابوالخیر است. در آن سائل در این باره
می پرسد که در کتاب نفس گفته اند که صورت معقول اگر در
جسمی باشد بخش پذیر خواهد بود چه می خواهند.

آغاز: و کتب ایضاً ... اسال سیدنا و مولانا الشیخ الرئيس ... عن
شرح قوله فی کتاب النفس ان كان محل الصورة المعقولة
جسمافانها تنقسم بانقسامه ... فاجاب و قال الصورة المعقولة انما
هی معقولة علی ما فی الجوهر العاقل ...

انجام: و يتقسم الي غير متشابهين و لا يشابهان الكل فی المعنی
ليس فی القدر و الشكل و العدد و ليس كك و هو اعلم.

[مصنفات ابن سینا (مهدوی) ص ۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاء: شاه مراد بن نقد علی فراهانی ورامینی، تا:
۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، گک (۳۵-۳۶)؛ ۲۷ سطر،
اندازه: ۲۷/۵×۱۸ سم [میراث شهاب: ۴۲-۱۱۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۱/۱۵

آغاز و انجام: برابر

کاء: محمد علی، بی تا؛ این نسخه شماره ۱۵ دفتری است که در دنبال
(بقاء نفس طوسی) شناسانده شده و به خط محمد علی می باشد
[ف: ۳-۱۷۴]

● مسئله كتب الي كمال الدين ابي المعالي موسى

بن یونس / نامه نگاری / عربی

mas'alat-un kutib-a ilā kamāl-ud-dīn abi-l-ma'ālī mūsā
ibn-i yūnis

قرطبی، موسی بن میمون، ۵۲۹ - ۶۰۱ قمری
qortobī, mūsā ben maymūn (1135 - 1205)

مسأله ای که به مولی کمال الدین ابی المعالی موسی بن یونس
ابن منعه موصلی از اندلس در سال ۵۸۴ق نگاشته شده است و
جواب او به آن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۰/۷-۶

نسخه اصل: مانيسا گنل ش ۱۷۰۶؛ خط: نسخ، بی کاء، تا: ۶۹۹ق،

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد بیست و نه؛ به کوشش مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276267

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰/۱۳

مسائل الحکمیة < الاجوبه عن المسائل الحکمیة

● مسائل حنین = شرح مسائل حنین بن اسحق =

تعالیق مسائل حنین / فلسفه / عربی

masā'il-u ḥunayn = š.-u masā'il-i ḥunayn-i bn-i ishāq
= ta'ālīq-u masā'il-i ḥunayn

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

حاجی خلیفه شیخ را جزو شارحان مسائل حنین نام نبرده است لکن در فهرست آثار شیخ (نسخه‌های اونیورسیتته و ایاصوفیه) و عیون الانباء «تعالیق علی مسائل حنین» ثبت شده است. (مهردوی) آغاز: قال حنین فی المسائل ان البلغم یحدث حمی تمیت کل یوم من طریق انه سهل الاجتماع بسبب کثرة مقداره و سهل التعفن بسبب رطوبته ...

انجام: و الخریف بخلاف ذلك لأن الصیف یحلل الرطوبات و الأرواح ... و الرطوبات فتحلله فبقوی علی البدن أضعف عارض.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۳/۹۹-(آ)۴۶۲/۹۹-(ب) ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی ک، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ مجدول؛ گک (۳۲۷-۳۳۳) [فیلمها ف: ۱-۴۸۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۱۱۶/۹۹ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [میراث شهاب: س ۱۸-۱-۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴/۴

خط: نستعلیق، بی ک، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۴ ص (۴-۲۷)؛ ۲۰ سطر (۱۳×۷)، اندازه: ۲۰×۱۴سم [سنا: ف: ۱-۶]

● مسائل حنین بن اسحاق (مختصر) / طب / عربی

masā'il-u ḥunayn-i bn-i ishāq (mx.)

نیلی، سعید بن عبدالعزیز، ۳۵۳ - ۴۲۰ قمری

nīlī, sa'id ebn-e 'abd-ol-'azīz (965 - 1030)

حنین بن اسحاق عبادی پزشک مسیحی نسطوری (۸۰۹-۸۷۷م) که از فارغ التحصیلان مدرسه گنبد شاپور بود و ریاست یکی از مشهورترین مدارس علمی اسلامی را داشت، دو تألیف عربی به نام «المسائل» دارد به صورت سؤال و جواب: یکی المسائل للمعلمین در سه بخش درباره چشم پزشکی که (به نوشته الدومیلی) مایهروف و سباط آنرا در ۱۰۳۴ در قاهره چاپ کرده‌اند؛ دیگر کتابی است در برخی از مسائل پزشکی که (به نوشته ابن ابی صادق در مقدمه شرح خود بر آن) برخی از آنرا حنین خود به بیاض برده و پس از درگذشت حنین، حبیش بن حسن خواهرزاده و شاگرد او بقیه کتاب را مرتب ساخته است و از این روگاہ این مسائل را با عنوان «مسائل حنین بزیادات حبیش اعسم (یا اعمش)» نیز خوانده‌اند. ابن ابی صادق مسائل حنین را در ده فصل مرتب و مشکلات آنرا روشن ساخت و چیزهایی بر

آن افزوده است. سعد بن عبدالعزیز نیلی نیز مسائل حنین را به صورت رساله‌ای دارای سه فصل (کتاب حاضر) در آورده و عناوین سؤال و جواب را از آن حذف کرده است. اینک فهرست فصل‌ها (که مؤلف خود در مقدمه آورده و حاج خلیفه در کشف الظنون نقل می‌کند): فصل ۱. فی تعرف الامور الطبیعیه الجاری علی مجراها الطبیعی؛ فصل ۲. فی قوانین قوی الادویه و کیفیه استعمالها؛ فصل ۳. فی تعرف النبض و التفسره و الحمیات و الاورام. (عبدالحمین حائری)

چاپ: قاهره، دار الجامعات المصریة، محققک محمد علی ابو ریان و مرسی محمد عزب و جلال محمد موسی، چاپ اول، ۵۰۴ ص، ۱۳۹۷ق.

[بروکلمان ذیل ۱ ص ۳۶؛ سزگین ۲۵۱/۳ و ۳۳۴؛ چلی ۴۲۵/۲؛ مجمع الفنائس و حجلة المرائس ۱۸۹/۱؛ تاریخ الحکماء ابن القفطی: ۱۷۳؛ ابن ندیم چاپ مصر: ۲۹۴؛ عیون الانباء ۱۹۷/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۴۵/۷-۴

نسخه اصل: دانشگاه پرینستن ش ۳۵۵۹؛ بی ک، تا: ۶۹۰ق؛ در ص ع آمده «فیها خط الطوسی». [فیلمها ف: ۳-۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام ابوسهل بن سعد بن عبدالعزیز النیلی رحمه الله شکا الی جماعه من اخوانی صعوبه تحفظ المسائل المنسوبه الی حنین بن اسحق؛ انجام: المركبان من ان یكونا متساویین او احدهما اغلب والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب تم الكتاب.

خط: نسخ، بی ک، تا: ۶ ربيع الاول ۷۳۰ق، جا: شیراز؛ با ترجمه فارسی در حاشیه قرن ۱۳؛ دارای یک سرلوح کوچک، مجدول مذهب؛ تملک: ابو اسحق محمد بن محمد بن محمد بن احمد المتطبب، سلمان بن علی بن حسن بن اینال بن مظفر، احتشام الدوله در ۱۲۷۶؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: خانباغ، جلد: مقوا، ۳۶ گک، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۱۹-۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۷۵-۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۳۸۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۵۰/۳

آغاز: قال سعد بن عبدالعزیز النیلی رحمه الله شکالی جماعه من اصحابی صعوبه تحفظ المسائل المنسوبه الی حنین بن اسحاق معتذرین ان سببها ترتیب معانی الكتاب علی طریق السؤال و الجواب و سالونی تلخیص معانی هذا الكتاب معراه عن الاسؤل و الاجوبه ... فاسعفتهم بذلک و جمعت معانی الكتاب فی ثلثة فصول؛ انجام: و لا یخلو الخلطان المركبان من ان یكونا متساویین او احد هما اغلب و الله اعلم بالصواب ... قد تمت المقدمه المسماة بالنیلی کاتبه حسین بن عارف بن عارف الحسینی ... فی شهر ربيع الثاني سنه ستین و تسعمائه.

خط: نسخ، کا: حسین بن عارف حسینی، تا: ۹۶۰ق؛ کاغذ: دولت

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیست و نه؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276267

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۳

محرم ۱۳۱۴ق، جا: هندوستان؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی،
جلد: مشمعی مشکئی، ۲۶گ، ۱۴ سطر (۲۱×۱۴)، اندازه:
۳۱×۲۱سم [ف: ۲۸-۹۱]

● شرح الحصن الحصین / شرح دعا / عربی

§.-ul-ḥiṣn-il-ḥaṣīn

وابسته به: الحصن الحصین من کلام سید المرسلین؛ ابن جزری،
محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)

غير همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۰۰

آغاز: قال علامة عصره و وحید دهره تغده الله بغفرانه و اسكنه
بجوده جنانه اللهم صل على سيد الخلق محمد و آله و صحبه و
سلم معناه عظمه في الدنيا باعلاء ذكره و ابقاء شريعته و في الآخرة
بتشفيعة في امته و تضعيف اجره و مثوبته؛ **انجام**: فقوله على نبيك
من قبيل وضع المظهر موضع المضمّر تينا على أن منشأ الحكم
المذكور هو وصف النبوة.

شرحی است بر کتاب «الحصن الحصین» محمد بن محمد جزری،
این شرح با عنوان «قوله - قوله» بر گزار شده و در روز شنبه اوائل
ربیع الاول ۹۸۰ق به پایان رسیده است؛ در آخر نسخه، نام آن
«مدخل الحسن» ذکر شده؛ خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ جلد: گالینگور،
قهوه‌ای، ۸۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۵-۴۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۷۴۲

آغاز: اللهم اصله يا الله حذف حرف النداء و عوض عنه الميمان؛
انجام: قد انتهى تقرير بيان المرام الكتاب ... عند الخواص و العوام
ارجوا ان يقبل عند الكرام و لو مر على مقاساتي يوم القيمة و
لا يوخذ ... اظن الملك العلام و كان ذلك بسنة ثمان و اربعين و
تسعائة من الهجرة سيد المرسلين عليه افضل الصلوة من السابقين
باقضل الله تعالى على احد من المخلوقين.

خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور،
۱۲۹گ، ۱۷ سطر (۱۳/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۱×۱۴/۵سم [ف: ۵۱-۱۲۷]

● شرح حفظ الصحة / طب / فارسی

§.-e hefz-os-sehha

قزوینی، عبد‌الکریم بن محمد یحیی، ق ۱۲ قمری
qazvīnī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad yahyā (- 18c)

وابسته به: حفظ الصحة؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۲۷۰-۴۲۸)
اهدا به: رستم خان سپهسالار
تاریخ تألیف: ۱۱۰۵ق

ترجمه و شرح بر رساله حفظ الصحة ابن سینا که او خود آن را
«الدر النفیس للشیخ الرئیس» می‌خواند. او در دیباچه ملتزم شده
که باب ۹ رساله شیخ را که در باب آداب باده‌نوشی است، برای
رعایت تقلید فراوان رستم خان به متابعت شرح ترجمه نکند:

آغاز: اعلم ان حساب الخطائین کالجبر و المقابلة
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد، تا: ۱۲۷۵ق؛ ۶گ، ۱۸ سطر،
اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳-۱۶۰]

● شرح حصن الحصین < مفتاح حصن الحصین
● شرح حصن الحصین < فتح مبین

● شرح الحصن الحصین / شرح دعا / عربی

§.-ul-ḥiṣn-il-ḥaṣīn

حنفی تبریزی، شمس‌الدین محمد، ق ۱۰ قمری
hanafī tabrizī, šams-od-dīn mohammad (- 16c)

وابسته به: الحصن الحصین من کلام سید المرسلین؛ ابن جزری،
محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)
شرحی است بر کتاب الحصن الحصین محمد بن محمد
جزری (د: ۸۳۳ق). با عنوان «قوله - قوله».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۱۱۲

آغاز: بسملة قال علامة عصره و وحید دهره ... اللهم صلى على
سيد الخلق محمد معناه عظه في الدنيا باعلاء ذكره و اظهار دعوته
و ابقاء شريعته؛ **انجام**: فقوله على نبيك من قبل وضع المظهر ...
على ان منشأ الحكم المذكور هو وصف النبوة.

نسخه نادر؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم، تا: احتمالاً قرن ۱۰، جا:
بیجاپور؛ مجلدول، یادداشت مقابله با تاریخ ۱۱۰۳ق، مصحح،
محشی با نشان «مه»، با این یادداشت: «این خط حضرت خواجه
عبدالقیوم است که جد اعلی راقم آتم محمد هاشم حسن مجددی
هستند و مزار اقدس ایشان در قندهار است و سال گذشته زیارت
آن مشرف و مستفیض شده ام ...»؛ تملک: عبدالقیوم سرهندی
فاروقی مجددی معصومی به تاریخ ۱۲۶۰ق؛ تاریخ وقف:
۱۱۰۳ق؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی آبی، ۶۳۵ص، ۱۱ سطر،
اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵۰-۱۹]

● شرح الحصن الحصین = شرح أسماء الحسنی / أسماء

الله / عربی

§.-ul-ḥiṣn-il-ḥaṣīn = §.-u asmā'-il ḥusnā

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۶۵

آغاز: الحمد لله الذي علم آدم الاسماء كلها ثم عرضهم على
الملائكة ... اما بعد فلما تشوق بعض اعزتي الى علم الحديث؛
انجام: الحمد لله الذي معاني اسمائه على ما الهمني، ريتا اتمم لنا
نورنا و اغفر لنا

مشمول بر شرح اسماء حسنی از کتاب الحصن الحصین می‌باشد و
به بخش‌های دیگر نپرداخته است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا:
سید محمد هدایت الحسن، رضوی موهانی حنفی، تا: سه شنبه ۲۰

وابسته به: الاستعارات؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)

شرح خطبة / شرح حدیث / فارسی

š.-e xotba

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۸۸۴۷

کا: فرج الله، بی تا [الفیائی: - ۳۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۲۱/۴

شرح خطبه «اما بعد حمد الله الذي جعل الحمد ثمنا لثمنائه» از آغاز نهیج البلاغه به فارسی با عنوان ۲۸ و ۲۹ و چنین می انجامد: «غرض از تألیف این احادیث شریفه آن بود که کافه خلایق از او انتفاع یابند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکى، ۳ گ (۴۱-۴۳پ)، ۱۸ سطر (۱۴×۱۰)، اندازه: ۱۵×۱۰سم [ف: ۱۷-۳۹۲]

شرح خطبة الالهية / کلام و اعتقادات / عربی

š.-u xufbat-il-ilāhīyya

تبریزی، محمد بن عبدالواحد

tabrīzī, mohammad ebn-e 'abd-ol-vāhed

وابسته به: الخطبة التوحيدية؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

شرح خطبة آدم / دعا / فارسی

š.-e xotbe-ye ādam

در این شرح کیفیت و فضیلت دعایی که به خطبه آدم علیه السلام شهرت یافته بیان شده است.

به درخواست: صفی الدین محمد بن شیخ اوحدالدین علی بن احمد بلخی

خطبه الهیه از ابن سینا (سبحان الملك الجبار) گزارش از محمد بن عبدالواحد تبریزی. در دیباچه می نویسد که در این کار از مباحث و الملخص استاد خود الداعی الی الله محمد بن عمر رازی (رض) بهره برده ام. آن گاه متن خطبه را می آورد و سپس در چهار «فصل» به گزارش آن می پردازد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۹۹۸/۴

آغاز: منقول است به نقل صحیح از حضرت رسول خدا محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله که آن حضرت فرمود که هر که این خطبه آدم علیه السلام را پیش از طلوع آفتاب سه مرتبه بخواند؛ انجام؛ و اگر با روزه باشد بهتر اثر کند و به اعتقاد درست بخواند که خواننده هرگز محتاج نشود ان شاء الله دعای خطبه آدم علیه السلام الحمد ثانی و الکبریاء ردائی و العظمة ازاری خط: نستعلیق شکسته، بی کا، بی تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکى، ۵ گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف مخ - ۳ - ۱۱۸۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۲۸/۴

آغاز: بسمله. و به نستعین. اسبح الله غاية سبحانه، و احمده علی درایه احسانه ... هذا و ان عبدالله الفقیر الی رحمة الله محمد بن عبدالواحد التبریزی یقول قدرای بعض الافاضل من احبابی و الاکابر ... و هو الامام الاجل صفی الدین محمد بن الشیخ الامام السعید اوحد الدین علی بن احمد البلخی رحمه الله افسر الخطبة الهیه للشیخ الرئیس ابی علی بن سینا؛ انجام: و انت المبداه الاول، اسألک التوفیق و العصمة ... انک ذلک و مبداه و مسئول کل سائل و انت اهله. و الحمد لله اولاً و آخراً و هو حسبنا و نعم الوکیل و لاحول و لا قوة الا بالله ...

شرح خطبة آدم (ع) / دعا / فارسی

š.-e xotbe-ye ādam

شرح خواص و متن خطبه آدم است.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه ای، ۵۲ص (۱۱۷-۱۶۸)، ۱۷ - ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۲۴۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۸۰/۱۸

آغاز: چنین روایت کرده اند که چون کسی خواهد که دم او گیرا باشد باید که هزار و یک نوبت این خطبه بخواند؛ انجام: و لاتقربا شجرتی سلام علیکما و رحمتی و برکتی برحمتک یا ارحم الراحمین.

شرح خطبه امیرالمؤمنین / شرح حدیث / فارسی

š.-e xotba-ye amīr-al-mo'menīn

خلخالی، محمد قاسم، ق ۱۴ قمری

xalxālī, mohammad qāsem (- 20c)

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ جلد: میسن تریاکی، مذهب، ۳ص (۷۳-۷۵ حاشیه)، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۶۵۶

بی کا، بی تا [د. د. مجلس]

شرح خطبة الاستعارات / ادبیات / عربی

š.-u xufbat-il isti'ārāt

محمد بن عرب

شرح خطبه امیرالمؤمنین «اول الدیانة به معرفته و کمال معرفته» / شرح حدیث / فارسی

mohammad ebn-e 'arab

التى هى بمنزلة موادها انما تتبدل بالغذاء؛ انجام؛ و الدليل الذى استدلو على تبدل الصور بتبدل محالها لم يدل الا على السارية منها دون غيرها فهذا ما عندى و الله ملهم الحق و الصواب ...
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۴گگ (پ ۲۵۸-۲۶۱)، ۲۴ سطر (۲۰×۱۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف- ۱۴۷۷]

● شرح رسالة ابن سینا الى ابی سعید / فلسفه / عربی
š.-u r.-i ibn-i sīnā ilā abi sa'īd
قسطمونی، قاسم بن قاضی
qastamūnī, qāsem ebn-e qāzī
شرح رساله شيخ الرئيس به ابی سعید ابی الخیر در الارشاد.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۶۶۱/۴
آغاز: الحمد لله الذى عجز الساكنون فى روضة قدسه عن ادراك كنه جهده؛ انجام؛ و لا نقد لك من جلة الوجودين اى من الوجود الحقيقي للحق لان ذلك الوجود ليس للسالك بل للحق.
خط: نسخ و نستعليق، بی کا، بی تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف- ۱۴۳۴]

شرح رسالة اثبات الجوهر المفارق < شرح رسالة نفس الامر

● شرح رسالة الاثيرة / منطق / عربی
š.-u r.-il atīriyya
گلنبوی، اسماعیل بن مصطفی، - ۱۲۰۵ قمری
golnabavī, esmā'īl-e bn-e mostafā (- 1791)
وابسته به: ایساغوجی = الکلیات الخمس = المدخل الى علم المنطق؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (-۶۶۰ق)
رساله اثیریه در منطق و از کتب مشهور ابهری است آن رساله را گلنبوی شرح کرده آن شرح مزج است.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۲۵/۱
آغاز: بسمله - الحمد لله الذى خصص نوع الانسان من جنس الحيوان؛ انجام: قد كمل هذا الشرح اللطيف للرسالة الاثيرة الميزانية للفاضل ... التحرير المشهور بالكلنبوي عليه رحمة ربه القوى.

خط: نسخ، کا: محمد التيلكوى (از طایفه دونار)، تا: ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۳۱ص (۱-۱۳۱)، ۱۵ سطر (۱۵×۱۰)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف- ۱۹۹]

● شرح رسالة الاثيرة / منطق / عربی
š.-u r.-il atīriyya
وابسته به: ایساغوجی = الکلیات الخمس = المدخل الى علم

عبدالله بن عبدالرحمن (۳۱۰-۳۸۶)
شرحی با عنوان «قوله، قوله» بر رساله ابو محمد عبدالله بن ابی زید مالکی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۲۷
آغاز: بسمله ... الحمد لله على قسمين مطلق و مقيد و المطلق لا ينقسم و المقيد على قسمين مقيد بالنفي و مقيد بالاثبات؛ انجام: قوله و من اسلم الى ثلاثة ايام بقبضه او فى البلد الذى اسلم فيه ...
خط: مغربی، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۱۱۰گگ، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف- ۲۵-۴۰۷]

● شرح رساله ابن زیدون / ادبیات / عربی
š.-u r.-i ibn-i zaydūn

نامعلوم:
۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه: ۱۶
خط: نستعلیق، کا: علی انصاری، تا: رمضان ۱۲۸۷ق [نشریه: ۶-۵۹۵]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۸۶
بی کا، بی تا؛ خریداری از بانو فرانک علی آبادی [رایانه]

● شرح رسالة ابن سینا / فلسفه / عربی
š.-u r.-i ibn-i sīnā
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasir-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

رساله ای است در پاسخ به امین الدوله که ظاهراً از خواجه درخواست کرده شرحی بر رساله ابن سینا بنویسد که درباره آن است که برای حیوان و نبات اصل ثابتی است. خواجه در این رساله نسبتاً کوتاه با عنوان «اقول» شرحی بر قسمتی از کلمات ابن سینا در این باره دارد. در آغاز رساله چنین به نظر می رسد که ابن سینا در این باره رساله ای مجزا دارد و هنوز بر من معلوم نشده که آیا او را چنین رساله ای است و یا قسمتی از نظرات او در کتاب های دیگر است.

چاپ: این رساله در آخر تلخیص المحصل همراه با چند رساله کوتاه دیگر از روی همین نسخه به چاپ رسیده است.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۵۷
آغاز: اتفق فی شهر سنة احدى و سبعين و ستمائة ان التمس الاخ العزيز امين الدولة ... هذه الرسالة و كشف قناع ما استعضل من مسائلها فكتب بخطه ادام الله ايامه: يقول كاتب هذه الاسطر احوج خلق الله تعالى محمد بن محمد بن الحسن الطوسي: المسالة التي اشار اليها الشيخ الرئيس فى هذه الرسالة بقوله: و اما المسائل التي سالها فهي مسائل علمية جليلية لا سيما هذه المسائل ... اقول: المسالة التي يشير اليها هي ان اجزاء اجسام النباتات و الحيوانات

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ نوازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ (۲۶۲-۳۰۹ر)، اندازه: ۱۵×۵/۲۰سم [ف: ۲۲-۳۰۳]
 ۹. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۹۰۱۳
 خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ جلد: تیماج سبز؛ تاریخ وقف: جمادی الثانی ۱۳۱۶ق؛ ۱۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۳-۱۶۸]
 ۱۰. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: بدون شماره آغاز و انجام: برابر
 بی کا، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱-۱۱۴]

شرح رسالة الطیر < الطیر (ترجمه و شرح)

● شرح رسالة الطیر / فلسفه / عربی

š.-u r.-iṭ-ṭayr

هاشمی بغدادی، بشر بن ناصر

hāšemī baqdādī, bašar ebn-e nāser

وابسته به: الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبكة و الطیر؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
 متن از شیخ رئیس بوعلی سینا. شرح از بشر بن ناصر الهاشمی بغدادی. تمایز میان شرح و متن با کلمات: «فص»، «التفسیر»، «تفسیره».

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۷/۳-ف

نسخه اصل: احمد ۳ ش ۳۲۶۸ خط: نسخ، کا: محمد بن عیسی بن علی بن هیاج طیب، تا: ذیحجه ۵۸۰ق [قیلمها ف: ۱-۵۵۱]
 ۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۸۳/۶

آغاز: رسالة الطیر المرموزة عملها قبل حصوله بالجلل (کذ) فسرهما الشریف بشر بن ناصر الهاشمی فص هل لاحد من اخوانی ان یهب لی من سمعه قدر ما القی الیه طرقا من اشجانی
 خط: نسخ، کا: عیسی بن ابی نصر بن سعد بن جریر مططب مسیحی، تا: ۱۵ رمضان ۶۲۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، مذهب، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۱-۲۹۸]

● شرح رسالة الطیر / عرفان و تصوف / فارسی

š.-e r.-et-tayr

وابسته به: الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبكة و الطیر؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
 ترجمه و شرح رسالة الطیر شیخ رئیس است، شارح و مترجم شناخته نشد. رسالة الطیر داستان کوچک عربی است در عرفان و تهذیب و تکمیل نفس که آغازش این است: «هل لاحد من اخوانی فی ان یحب لی من سمعه قدر ما القی الیه من اشجانی عساه یحتمل عنی».
 آغاز: کثرت التماس دوستان از من مرا دلیر گردانید بر شرح

خط: نسخ، بی کا، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۱۷۰ق؛ مصحح، محشی با عبارت «منه دام ظلّه تعالی»؛ تملک: محمد علی خوانساری امامی با مهر «محمد علی» (بیضی)؛ مهر: «محمد حسن» (مربع)؛ جلد: پلاستیکی، ۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱-۱۳۰]
 قلم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۵
 نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱-۳۱۸]
 ۲. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۳۴۵/۵
 آغاز و انجام: برابر
 خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی بن علی شوشتر، تا: ۱۱۷۲-۱۱۷۵ق، جا: کربلا؛ از روی خط مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ (۴۹-۱۵۴ر)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۹-۲۴۳]
 ۳. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۸۴۱۴

خط: نسخ، کا: مال الله بن خلف بن طه بن احمد، تا: ۲۹ ذیقعدہ ۱۱۸۵ق؛ مصحح؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین» (بیضی)، «سلطان العلما جعفر بن محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۲-۱۳]
 ۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۳۷/۱
 آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم درازی بحرانی قطیفی، تا: ۱۱۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۶ص (۲۳۴-۲۵۹)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۵/۲۰سم [ف: ۲-۱۲۲]
 ۵. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر
 خط: نسخ خوش، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ مصحح؛ با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳۷گ (۱-۱۳۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۹سم [ف: ۳۰-۵۹۸]
 ۶. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۸۵۹۵

خط: نسخ، بی کا، تا: در عصر مؤلف؛ تملک: محمد بن اسماعیل به تاریخ ۱۲۴۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲-۱۷۴]
 ۷. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۱۵۸۰۹
 آغاز و انجام: برابر

تاریخ تألیف در نسخه موجود، ۱۷ ربیع الثانی ۱۱۷۵ق در کربلای معلّا؛ خط: نسخ، کا: عباس بن علی کرزکانی [بحرانی]، تا: ۱۲۵۶ق؛ مصحح، محشی، کاتب نسخه نیز ظاهراً از عالمان و بزرگان بحرین بوده است. مطالبی پیرامون کتاب، مؤلف و کاتب در آغاز آورده، یادآوری می‌شود: علی بن عباس بن علی کرزکانی بحرانی که چند نسخه از همین جلد فهرست به خط اوست به احتمال بسیار فرزند همین عباس بن علی می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۲۱ سطر (۱۷×۱۱)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۰-۱۹۸]
 ۸. قلم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۸۷۶۷/۶
 خط: نسخ، کا: حسن بن علی بن محمد توبلی بحرانی، تا: ۱۳۱۴-

پژوه) [دنا ۷۴۳/۶؛ پورسینا از نفیسی ص ۱۴ و ۱۲۶ و ۱۲۷؛ ابن سینا و تمثیلات عرفانی ۷/۱ دیباچه و ۱۵۱/۲؛ فهرست مصنفات ابن سینا از مهدوی ص ۱۹۷؛ فهرست قیوتی ص ۲۴۹؛ فهرست نسخه های خطی فارسی ص ۷۶۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۵۱-ف

نسخه اصل: احمد ثالث ش ۱۸۵۴/۲۴؛ مقابله شده؛ خط: نستعلیق، بی کما، بی تا؛ ۵۲ گگ (۱۸۶-۲۳۷) [فیلمها ف: ۲-۴۵]

شرح رساله القطب ارسلان / عرفان و تصوف / عربی

š.-u r.-il-quṭb arsalān

کردی بانی، حسن بن موسی، - ۱۱۴۸ قمری
kordī bānī, hasan ebn-e mūsā (- 1736)

وابسته به: توحید (رساله)؛ جمعی، ارسلان بن یعقوب (-۶۹۹ق) شرح مزجی است بر «رساله التوحید» شیخ ارسلان بن یعقوب جمعی دمشقی. شارح در این شرح به بیان میانی وحدت وجود و شرافت و جایگاه علم توحید پرداخته است. وی در ابتدا از شرح مفصل دیگر خویش بر رساله شیخ ارسلان و شرح قاضی زکریا انصاری (-۹۱۰ق) یاد کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۱۴

آغاز: بسمله. قال سیدنا و مولانا مهبط الانوار الحسیه ... بسمله الحمد لله الذی توحیده توحیده ایاه و ما جعل لاجد طریقاً الی معرفته سواه؛ انجام؛ و المقصود من هذا کلته ان تمشی فی کل شیء بالتوحید مع التمسک بالشرع المجید ... ان الحمد لله رب العالمین

خط: نسخ، کا: احمد کردی زازلیتی، تا: ۱۱۹۲ق، به نام شیخ طه بن یحیی کردی خوشنوی؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ هدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۵۰ گگ، اندازه: ۲۱/۵×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۵-۱۱۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۲۶/۷

همان نسخه بالا [مؤید: ۳-۵۶۶]

شرح الرساله القیاسیه / منظر / عربی

š.-ur-r.-il-qīyāsiyya

ارزرومی، محمد بن مصطفی، ق ۱۳ قمری
arzrūmī, mohammad ebn-e mostafā (- 19c)

وابسته به: الرساله القیاسیه؛ پهلوانی، موسی شرح مزجی مختصری است بر رساله قیاسیه موسی کلیم پهلوانی، که شارح به درخواست بعضی از طلاب نوشته و فقط خواسته است دقایق آن را بیان کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۰/۴

تیماج قهوه ای، ۹۶ گگ، ۱۸ سطر (۱۷×۱۲)، اندازه: ۲۲/۸×۱۷/۵سم [رایانه]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۴۲

آغاز: رایت عبدالله و اکرمه دون و اکرمه عبدالله و یجوز ان یکین بمعنی مع قاله ابن جماعه؛ انجام؛ و بیا التثیب و نون الاعراب قتل فی اخرجن ...

شرحی مزجی است بر کتابی در نحو؛ خط: نسخ، بی کما، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه ای، ۱۰۸ گگ، ۱۷ سطر (۱۶/۵×۶/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۱۲/۷سم [رایانه]

شرح رساله فی نفس الامر < روضه الناظر

شرح رساله فی وحده الوجود < شرح العقائد الصوفیه

شرح رساله فی الوضع < شرح الرساله الوضعیه العضدیة

شرح رساله قبس القابس فی تدبیر هرمس الهرامس

کیما / عربی

š.-u r.-i qabas-ul-qābis fī tadbir-i hirmis-il-harāms

جلد کی، علی بن ایدمر، - ۷۶۲ قمری
jeldakī, 'alī ebn-e aydamor (- 1361)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۸۶/۴

آغاز: بسمله، الحمد لله مکنون الاکوان و مقدار الزمان و مولی الثقلان ... و بعد فهذه رساله لطیفه سميتها برسالة قبس القابس فی تدبیر هرمس الهرامس ... اعلم یا اخي وفقک الله تعالی الی سبيله و هداک الی رسته ان هرمس هو اخنوخ و هو ادریس النبی علیه السلام و هرمس سرانیة؛ انجام؛ و اطبخ الی ان تقطع رطوبته و دهنه ثم اکسر القدرة و اجعله آلة التصید، و السلام خیر ختام بمحمد و آله خیر الانام

خط: نستعلیق، کا: محمد علی طهرانی، تا: ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی آبی فلفل نمکی، جلد: میشن، ۱۱ص (۳۹-۴۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۱۳/۲سم [ف: ۶-۲۷۲]

شرح رساله القدر < القدر فی افعال العباد

شرح رساله القدر ابن سینا / فلسفه / عربی

š.-u r.-il-qadr-i ibn-i sīnā

جوزجانی، عبدالواحد بن محمد، - ۴۳۸ قمری
jawzjānī, 'abd-ol-vāhed ebn-e mohammad (- 1047)

گویا از ابو عبدالله عبدالواحد بن محمد جوزجانی همان که شرح فارسی حی بن یقظان نیز باید از او باشد. سبک این دو شرح یکی است. متن را ابن سینا در پایان محرم ۴۲۴ق در راه اصفهان نگاشته و شرح باید از ۴۲۴ تا ۴۳۸ ساخته شده باشد. (دانش

بعضی رمز و در آن حشو بسیار است ... پس رای مجلس سامی اجل بهاء الدین سیف الملوک شجاع الملک شمس الخواص تیمور گور کان الدام اله عمره چنان اتفاق افتاد که انی ضعیف آن کتاب را به پارسی دری نقل کند و هر چه حشو است از او دور کند و هر آنچه مرموز است آشکارا کند و از حد رمز تصریح کند ...

شیواز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۰

آغاز: حرکت سکون کرد تا حرکت فاعل حرارت شد و سکون عاقل برودت شد؛ انجام: و فعل بعد چون در نفس ناطقه صورت پذیرفت هرگز آن صورت از او جدا نشود و هر نفس که نقش صورت او باشد هرگز بسوات نرسد

خط: نستعلیق، بی ک، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشک، ۱۲۵ گ، ۱۷ سطر (۱۵×۹)، اندازه: ۲۰×۱۴ سم [ف: ۱-۹۵]

شرح دوازده خانه رمل < شرح مفتاح الکنوز

● شرح دائرة الارتفاع / هیئت / عربی

š.-u dā'irat-il irtifā'

جوانی، سعید بن عبدالرحیم

javānī, sa'īd ebn-e 'abd-or-rahīm

وابسته به: الملكية فی تحقیق الدائرة الارتفاع؛ الغ بیک، محمد بن شاهرخ (۷۹۶-۸۵۳) محل تألیف: سمرقند

شرح مزجی مختصر توضیحی است بر مقاله «دائرة الارتفاع» الغ بیک گورکانی، که شارح حل مشکلات آن را از قاضی زاده رومی بهره می‌برده و این شرح را پرداخته است تا هنگام احتیاج بدان رجوع کند.

کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه: ۲۷/۳

آغاز: الحمد لله الذي جعل درجات العالمين في دائرة الارتفاع مختلفة المراتب و سيرهم لمسیر العالمين في ممر الاستقامة كالنجوم والكواكب؛ انجام: وهو اول ما اشتغلت بتأليفه بعون الله و توفيقه

خط: نسخ، کا: محمد کریم بن نعمه الله طیب، تا: رجب ۱۰۷۳ ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۱ گ (۱۴۱-۱۷۱)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۱۴/۵ سم [ف: ۳۷-]

● شرح دایرة ارسطاطاليس الحكيم / علوم غریبه / عربی

š.-u dāyirat-i arisṭāṭālīs-il ḥakīm

بونی، احمد بن علی، -۶۲۲ قمری

būnī, aḥmad ebn-e 'alī (-1225)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۹۲/۴

آغاز: الحمد لله رب العالمين ... آغاز معما گفته بودند که ما چهار برادر بودیم از نه ده یکی برهنه بود و سه جامه نداشت و آن برادر برهنه دو سه زر در آستین داشت ... آغاز جواب: ایها الاخوان آنچه گفت ما چهار برادر بودیم از نه ده اعلم العقل و الهیولا و النفس و الطبع یعنی ما چهار نور بودیم اول روح نامیه نباتی؛ انجام: و در روضه نشستم و بتی مسافرانه گفتیم: شاه ما را به عشق می‌سازد xx ابطوارا بار حق درماند

خط: نستعلیق، کا: صنع الله، تا: ۱۰۶۹ ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲ گ (۶۳-۷۴)، اندازه: ۲۱×۱۵ سم [ف: ۲۸-۲۶۹]

● شرح داستان مرموز / داستان / فارسی

š.-e dāstān-e marmūz

حکیم مؤمن، محمد مؤمن بن محمد زمان، ق ۱۱ قمری hakīm mo'men, mohammad mo'men ebn-e mohammad zamān (- 17c)

شرحی فلسفی بر داستانی رمزی که (به نوشته او) از هندوستان به خراسان فرستاده شده و میر قوام الدین سنجانی خوافی نخست شرحی با تکلف و ناتمام بر آن نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۳۶۴/۷

آغاز: بسمله حکایت مرموزی که بر سیل امتحان از هندوستان بخراسان فرستاده بودند و میر قوام المله و الدین سنجانی که از اکابر خواف بوده شرحی بر آن نوشته و ظاهراً تکلف بسیار در این شرح واقع شده و تطبیق تمام نداشته و بخاطر فاطر حقیر محمد مؤمن الحسینی طیب تنکابنی رسید که آنچه او فق بدانند بتحریر آورد و اگر فی الواقع اصلی نداشته باشد ثمره فکر بی اصلی نیست. حکایت ما چهار برادر بودیم از نه پدر سه برهنه بودند؛ انجام: و سلامت روان شدن کنایه از عدم موانع راهزنان و عقبات عالم بقاست نه تعلقات عالم حسی تمت بعون الله الحکیم خط: نستعلیق، بی ک، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکر، جلد: مقوای بنفش، ۵ ص (۱۰۶-۱۱۰)، اندازه: ۲۴/۵×۱۲ سم [ف: ۱۰-۱۱۹۸]

● شرح دانشنامه علائی / فلسفه / فارسی

š.-e dāneš nāma-ye 'alā'ī

وابسته به: دانشنامه علائی = حکمت علائی؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

کتاب دانش نامه علائی که به زبان فارسی است از تألیفات شیخ الرئیس ابوعلی سینا است، اما این کتاب شرحی است بر دانشنامه که نویسنده آن ذکر نشده است. شارح در مقدمه آن چنین نوشته است: «هیچ کتابی نیافتم که آنچه در - حکمت به کار آید از ریاضی و منطقی و طبیعی و الهی جمله در وی باشد مگر دانشنامه و آن لفظی است سخت مشکل و بیشتر اشارت است و

کنیم، که آغاز همه چیزها از توست و بازگشت همه چیزها بتو است.

چاپ: به کوشش سعید نفیسی، شرق، ۱: ۴۴۹-۴۶۲.
[دنا ۶۵۲/۶ (۱۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۸۰۷/۷ الذریعة ۲۰۷/۷ و ۲۱۲/۱۳؛
ریحانة الادب: ۱۹۸/۷؛ فهرست مصنفات ابن سینا: ۹۹؛ معجم المؤلفین:
۲۶۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۱/۶]

شرح و حواشی:

۱- تفسیر «سبحان الملک القهار»؛ خیام، عمر بن ابراهیم (-۵۱۷)
۲- شرح خطبة الغراء

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹۰/۷۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: شنبه ۲۶ صفر ۷۲۳ق؛ جلد:
تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۳۲۳-۳۲۴)، ۴۱ سطر، اندازه:
۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۸۵]

۲. شیواز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۴۱۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۱-۵)، اندازه:
۱۲/۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۳-۹۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۹۴/۲

آغاز: فصل ... پاک پادشاه دادار ایزد کامیاب، خود هست که
آغاز چیزها ازوست، و انجام و بازگشت همه چیزها بدوست؛
انجام: برابر

خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا:
شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱گ (۹۴-۹۴پ)، ۲۳

سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸-۴۱]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۲/۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:
تیماج سرخ، ۱گ (۳۳)، ۲۴-۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه:

۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۴۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی،
جلد: مشمعی مشکلی، ۳گ (۱۵۹-۱۶۱)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه:

۱۳×۱۹سم [ف: ۳۲-۴۰۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۴۶/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن جواد علی، تا: ۱۰۶۲ق؛ در میان
خطبه این عبارت آمده: «صور عاریة عن المواد عالیة عن القوة و
الاستعداد تجلی لها فاشرقت و طالعتها فتثلثت. فالقی فی هویتها
مثاله فاطهر عنها امثالها. و پس از چند سطر: و خلق الانسان ذانفس
ناطقة ان زکیها بالعلم و العمل فقد شابه جواهر لوائل العلل. اذا
اعتدل مزاجه و عدم الاضداد شاکل بها السبع الشداد...» اتفاقاً در

برگ ۵۶ مجموعه شماره ۴۰۲ این کتابخانه این دو عبارت را

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۱-۱۳۹]

۲۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹

خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی
[رشت و همدان: ف: -۱۲۳۴]

● شرح خطبة التنجيدية / شرح حدیث -

š-u xufbat-it-taťanjīyya

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 -
1871)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۵۵۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد شفیق بن محمود ارموی، تا: ۱۲۹۱-۱۲۹۹ق،
جا: کربلا؛ همراه آن یک رساله از زین العابدین بن محمد حسین
کرمانی است که در ۱۴ ذیحجه ۱۲۹۱ نوشته شده است، پس از
این رساله عرفانی یکجمله فائده است و پس از شرح خطبه تنجیدیه
پاسخ سید حسن است و فائده‌ای از آقا علی؛ کاغذ: فرنگی سفید،
جلد: تیماج مشکلی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵-۴۵]

● شرح خطبه تمجیدیه < شرح خطبة التوحيد

● شرح خطبة التوحيد = ترجمه خطبة الغراء / فلسفه /

فارسی

š-e xofbat-ot-tovhīd = t.-ye xotbat-ol-qarrā'

خیام، عمر بن ابراهیم، -۵۱۷ قمری

xayyām, 'omar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

وابسته به: الخطبة التوحيدية = الخطبة الغراء = التمجيد = العطية
الالهية = التسيحية = الكلمة الالهية؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله
(۳۷۰-۴۲۸)

تاریخ تألیف: ۴۷۲ق؛ محل تألیف: اصفهان

متن از ابوعلی سیناست، ترجمه منسوب به عمر خیام است و در
سرآغاز نسخه شماره ۱۰۴۶ دانشگاه تهران آمده که آن را به سال
۴۷۲ق به خواهش مردم اصفهان ترجمه کرده است.

آغاز: خطبه و مناجات: سبحانک الجبار الا له القهار، لاتدرکه
الابصار اولاً یمثله الافکار... شرح: قال الشیخ نادرة الفلک ابو
الفتح عمر بن ابراهیم الخیام: لقد استدعی منی جماعة من
الاخوان باصفهان فی ستة اثنین و سبعین و اربعمائة ترجمه الخطبة
التي انشأها الشیخ الرئيس ابو علی ابن سینا، فاجبتهم الی ذلك و
اقول: یا کا پادشاه کامکار و ایزد کامکار خداوند. که آغاز همه
چیزها از اوست و انجام همه چیزها بدوست و ایزد جل جلاله
جوهر نیست.

انجام: شرح: خداوند ما و آفریدگار ما و خداوند و آفریدگار
مبادی، ما ترا جوئیم و ترا پرستیم و از تو خواهیم و توکل بر تو

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ نوازدم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

اول (-۴۰)

شرح خطبه معروف به «عجماء» منسوب به حضرت علی (ع)
است از حضرت محمد باقر (ع).

(۳۷۰-۴۲۸)

در آن از حدوث دهری جهان بحث شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۹-ف

نسخه اصل: بغداد لی وهبی ش ۸۳۴ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛
۱۳۹گ [فیلمها ف: ۱-۳۴۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۷/۳/۳

آغاز: تفسیر الخطبة العجماء. بسمله. ما نظمته الخطبة من الفاظ مولانا امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه و هی العجماء ذات البیان و عجائب ما ذکر فیها صلوات الله علیه. قال مولانا محمد الباقر ان هذا الامر یصیر الی من یلوی به اعنة الخیل فی الآفاق و هو المظهر علی الدین کله و مالک آیاتها و کافاتها و دلالاتها علیه. هذا الامام الباقر علیه. قال الحسن بن علی بن المرزبان یحذف الاستاد عن جابر بن عبدالله الانصاری عن مولانا محمد بن علی الباقر فقلت مولای اخیرنی عن کلام مولانا امیرالمؤمنین فی الخطبة العجماء؟ فقال مولانا الباقر علیه ان جماعة دخلوا علی علی علیه و هو یخطب علی منبر الکوفة فقالوا ان معاوية یقول انه اولی بهذا الامر منک فصعب علی علی علیه فقال کیف یكون ما قاله صحیحا (صحیح - نسخه) و انا دحوت ارضها و ارسیت جبالها و فجرت عیونها و شققت انهارها و غرست اشجارها ... انا الاول و الآخر و الظاهر و الباطن (در اینجا حضرت باقر (ع) به درخواست جابر همه این عبارتها را آنچنان تفسیر می کند که غلوی در آنها نباشد؛ انجام: قوله انا الاول و الآخر و الظاهر و الباطن یقول انا اول من صدق بمحمد ... و آخر الناس عهدا به لانه آخر من لحده ورقا قبره و الظاهر علی المناقین لان علیا علیه ظهر علیهم و اطفاهم و الباطن یقول ابطنت دین محمد ... علمنی علمه دقیقه و حسن جليلة. و هذا (ما) وجد من تفسیر هذه الخطبة. بحمدالله و حسن توفیقه.

● شرح خطبة الغراء / فلسفه / عربی

š.-u xuṭbat-il-ğarrā'

وابسته به: الخطبة التوحیدية = الخطبة الغراء = التمجید = العطية الالهية = التسیحیة = الكلمة الالهية ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

ظاهرا غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۰/۱۵

شرح خطبه شیخ رئیس ابن سینا در بعض معانی حکمیة؛ بی کا، تا: قرن ۸؛ اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲-۳۹۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۷/۲۰

آغاز: لحمد لوهاب العقل حمدا یلیق بخصائص اوصافه الازلیة ... و بعد فان الخطبة المشهورة شیخ رئیس ابی علی سینا ... خطبة بلیغة مشتملة علی الرموز و الاشارات؛ انجام: و ان یطرق الیها درایة ذوی الافهام استلک یا ذاالجلال و الاکرام انا یوقفتی بمتابعة سید انبیائک محمد (ص) ختم بالخير و السعادة بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳۱گ (۱۷۹پ-۲۰۹)، اندازه: ۱۳/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵-۱۹۱]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۷۰ بخش ۳

نسخه اصل: ایاصوفیا ۲۴۲۵ (فیلمها ۱۳۰/۱)؛ بی کا، بی تا [ف: ۱۰۸]

● شرح خطبة الغراء / فلسفه / فارسی

š.-e xotbat-ol-qarrā'

وابسته به: الخطبة التوحیدية = الخطبة الغراء = التمجید = العطية الالهية = التسیحیة = الكلمة الالهية؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

اهدای به: شهاب الدوله و الدین صاحب نصاب الحکمة در پانزده مبحث به فارسی. محمد بن عبدالواحد تبریزی شاگرد امام رازی شرحی بر آن به عربی دارد در چهار فصل، همچنین شرف الدین محمد مسعودی مروزی بخاری شرحی به عربی بر آن نوشته است.

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد و سپاس بی قیاس ... و بعد چون عنایت ازل وجود اول آثار خرد ...

[نسخه های منزوی ۸۰۸؛ فهرست مهدوی ش ۷۰؛ ذریعه ۳۱۵/۱۳؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲/۶]

● شرح خطبة الغراء / کلام و اعتقادات / عربی

š.-u xuṭbat-il-ğarrā'

مسعودی غزنوی، محمد بن مسعود، ق ۶ قمری
mas'ūdī qaznavī, mohammad ebn-e mas'ūd (- 12c)

وابسته به: الخطبة التوحیدية = الخطبة الغراء = التمجید = العطية الالهية = التسیحیة = الكلمة الالهية؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (نخا)؛ نوازدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

نقل روایتی در فضیلت دعا.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸/۳

بی کا، بی تا؛ جلد: میشن، اندازه: ۱۱×۷ اسم [فهرست عراقی: ۱-۳۳۲]

● فضیلت ذکر الله / متفرقه

fazīlat-e zekr-ol-lāh

تهران؛ انجمن اسلامی؛ شماره نسخه: ۱۵/۸

بی کا، بی تا [نشریه: ۱۱-۱۰۲۶]

● فضیلت زیارت حضرت رضا علیه السلام / زیارات /

فارسی

fazīlat-e ziyārat-e hazrat-e rezā 'alīyh-es-salām

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۲

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۲ ص، اندازه:

۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۷۸]

● فضیلت زیارت سید الشهداء و آداب زیارت / فضایل

و مناقب / فارسی و عربی

fazīlat-e ziyārat-e sayyed-oš šohadā' va ādāb-e ziyārat

در فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام و آداب زیارت و بعضی ادعیه وارده. منقول از وسائل و تحفة الزائر و تهذیب و زادالمعاد و غیره؛ در نسخه عثمان مقصد دوم و شش باب آن مشهود است: باب ۱. فضیلت ارض مقدس کربلا؛ ۲. فضیلت آب فرات؛ ۳. فضیلت حایر مقدس آن حضرت و تحدید آن؛ ۴. فضیلت و فوائد تربت آن سرور؛ ۵. مکان برداشتن تربت مقدس و تحدید آن و آداب و شرایط و ادعیه وارده؛ ۶. در اینکه خوردن همه خاکها حرام است مگر خاک قبر آن سرور؛ مقصد سیم از خاتمه کتاب: در بیان مجملی از احوال عباس بن عبدالمطلب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۵۱

آغاز: ... که آن سرور فرمودند من زار قبر الحسین (ع) فی النصف من شعبان؛ انجام: و تبعد الماء عن مرقده باثین و عشرين ذراعا و وقف و لعنة الله على بنی امیه و [بنی] العباس الی یوم ینفخ فی الصور کالبحر المسجور

در فهرست مختصر مجلس این نسخه با عنوان «فضیلت کربلا» آمده و از آن عبدالغفور مشهدی دانسته شده که نامبرده در فهرست تفصیلی کاتب دانسته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالغفور، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۷۶ق، جا: مشهد رضوی مدرسه دودر؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم، ۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه:

أحادیث فی ... بی کا، بی تا؛ شاید مؤلف کاتب باشد [تراثا: س ۴-۹۸]

● فضیلة الحکمة و الحکماء = فوائد حکمیة / فلسفه /

عربی

faḍīla-ul ḥikma wa-l ḥukamā' = fawā'id-un ḥikamiya

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله‌ای بسیار کوتاه در فضیلت حکمت و حکماء.
آغاز: الحکمة اعز علی اهلها من الدنيا بما فيها لانهم بالحکمة عرفوها فاستقدروها و استکفوا عنها
انجام: بعد ان عرف المولى و ما اشتغلت باکساب حطامها و لاتصدت الی جمع ثمارها و کماها و الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین.

[ریحانة الادب: ۵۸۲/۷]

۱. قم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۵۷/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم غلامعلی طیب، تا: قرن ۱۱؛

مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۱گ (۱۸۹-۱۸۹)، ۲۴

سطر مورب، اندازه: ۱۵×۸سم [ف: ۳۲-۱۶۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۲۳/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد بن عبدالحسین نخعی جزائری نجفی،

تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: چرم، ۴ص (۶۶-۶۹)، ۲۰ سطر، اندازه:

۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۵-۱۹۴]

۳. قم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۲۱۱۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مصطفی بهجت رئیس الاطباء سلطانی، تا: قرن

۱۳، رکابه دار؛ ۱ص (۳۹)، ۲۹ سطر [میراث شهاب: س ۱۸ش ۱-۶۲]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۰۱/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۵۱-۱۵۲)،

۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۲۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۴۰-]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۹۱۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست به نام: نامه ابن سینا آمده که به قرینه آغاز تصحیح

شد؛ بی کا، بی تا؛ ۱ص (۴۵) [ف: ۵-۶۹۸]

● فضیلت دعا / دعا / عربی

fazīlat-e do'ā

شیروانی، حیدر علی بن محمد، ق ۱۲ قمری

Šīrvānī, heydar 'alī ebn-e mohammad (- 18c)

فهرستگان: نسخ‌های خطی ایران (فخا)؛ بیت و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۹۲/۴
خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: قهوه‌ای،
۲۰ گ (۱۳۰-۱۴۹)، اندازه: ۱۶/۹×۸/۶ سم [ف: ۵-۱۵۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸/۱۱

اندکی از باب ۹ و همه باب ۱۰ را دارد؛ خط: نسخ، بی کاه، تا: قرن
۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرد، ۲ ص (۱۶۱-۱۶۲)، ۲۲
سطر (۱۹×۹)، اندازه: ۲۸×۱۷ سم [ستا: ف: ۱-۱۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۸۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاه: محمد حسین بن محمد باقر طیب، تا: ۱۰۷۵ق؛
کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸ گ (۹۰-۹۷)، ۲۳ سطر
(۱۵×۸/۵)، اندازه: ۲۲×۱۲/۵ سم [ف: ۸-۵۹۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۸

آغاز: مقاله انشأها محمد بن زکریا الرازی فی الفصد قال القیال
ینبغی ان یزل عن العضله نحو اللحم و لایفصد صیفا فانه یروم و لا
یمکن تنتیته؛ انجام: بل اما ان یترکه فلا یباس و اما ان یحل ما قد
جمد فی قم الصریة من الدم بشعرة المیض فان ذلك اصح من لیه
و سطعه.

بی کاه، بی تا [ف: ۴-۲۵۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۷۳/۵

آغاز و انجام: برابر

در ده باب؛ بی کاه، بی تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴ گ (۵۳-
۵۶)، اندازه: ۳۹/۵×۲۳ سم [ف: ۷-۴۲۴]

● الفصد = رگ شناسی / طب / فارسی

al-faşd = rag šenāsī

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ - ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

رساله کوتاهی در شناسایی رگ‌ها و فصد آنهاست و شامل هفده
رگ می‌باشد. نام رگ‌های هفده گانه عبارتند از: قیفال، باسلیق،
اکحل، حبل، حبل الزراع، اسلم، صافن، رگ زیر زانو، عرق
النساء، عرق الجبهة، صدغ، ماقین، ارنبه، دواج، رگ زیر زبان،
چهار رگ لبها، رگ میان سر و رگ پس گوش. مترجم، در این
ترجمه کتاب را به محمد بن زکریای رازی نسبت داده که
چنان که صحیح باشد بایستی ترجمه فارسی باب چهارم از الفصد
وی از سوی مترجمی ناشناس باشد.

[نسخه‌های منزوی: ۵۴۴/۱؛ فهرستواره منزوی: ۳۴۸۷/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۰/۳

آغاز: چنین گوید فاضل محمد زکریا الزاری رحمه الله که
خواستم پیدا کنم منفعت رگ زدن را که کرا بیشتر باید زدن و
کرا کمتر؛ انجام: تا آماس نگیرد و ریش نشود
خط: نستعلیق، کاه: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، تا:

قرن ۱۳، جا: اصفهان مدرسه جده؛ جلد: مقوا، ۸ ص (۱۵-۲۲) [ف:

۱۰-۱۶۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۸۰۵/۲

آغاز: در شناسایی رگها مضروب بدن چنین گوید محمد بن
زکریای رازی آنچه رگی که بیشتر باید زد و آنچه را که باید
کمتر زد چندین رگ است اول قیفال و جایگاه او بر میان
بازوست؛ انجام: هفدهم رگ پس گوش است گوش را نیک
باید مالید تا رگ پدید آید و این هم کودکان را زنده از بهر درد
چشم و خارش سر نیک منفعت دارد.

خط: شکسته نستعلیق، کاه: سید یحیی ملقب به سیدالحکماء، تا:
۲۵ رمضان ۱۳۳۱ق، جا: تهران؛ مصحح: ۲ گ (۷-۸)، ۱۶
سطر، اندازه: ۱۵/۵×۸/۵ سم [ف: ۲۵-۲۶]

● الفصد = العروق المفصودة / طب / عربی

al-faşd = al-'urūq-ul mafšūda

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۳۷ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

در ده «باب».

آغاز: البسملة. حمدله ... العروق المفصودة علی ما اشار الیه
الأطباء فی کتبهم نوعان نوع هو الاوردة ...

انجام: فهذا ما یجب ضرورة ان یكون الفصاد عارفا به. تمت
رسالة الفصد للرئیس ...

[فهرست مهدوی: ۱۸۶؛ فتواتی: ۱۹۰]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۷/۳۳-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. العروق المفصودة علی ما اشار الیه الاطباء فی
کتبهم نوعان: نوع هو الاوردة؛ انجام: فهذا ما یجب ضرورة ان
یکون الفصاد عارفاً به. تمت رسالة الفصد للرئیس ...

اصل نسخه: ایاصوفیه، ۴۸۴۹؛ خط: نسخ پخته، بی کاه، تا: مقابله
شده ۶۹۷ق؛ ۴ گ (۱۴۴-۱۴۷) [عکسی ف: ۲-۲۰۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۹۰/۳۵-ف و ۲۲۶۴/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۵۷۷ و ۶۶۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۰/۱

خط: نسخ، بی کاه، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: دولت آبادی، ۷ ص (۲-۱۸)،
۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۱۳ سم [ف: ۱۹-۱۸۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲/۲-عکس

نسخه اصل: نور عثمانی ۲۷۴۸؛ خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ ۲ گ
(۳۹-۴۰)، ۳۷ سطر [فیلمها ف: ۳-۲۱۹]

● الفصد / طب / عربی

al-faşd

شیرازی، حسین بن محمد، ق ۱۰ قمری

Šīrāzī, hoseyn ebn-e mohammad (- 16c)

● **فصول طيبة مستفادة من مجلس النظر = فصول**

الطبيات = فن الطب = الروح / طب / عربي

fuṣūl-un ṭibbiya mustafāda min majles-in naẓar =
fuṣūl-ut ṭibbiyyat = fann-uṭ ṭibb = ar-rūh

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

در فهرست مصنفات آمده که پایان این رساله بخشی است از رساله الحدود و نیز احتمال داده است این رساله التقاطی باشد از آثار گوناگون ابن سینا. فهرست دانشگاه این رساله را به گمان از گفته‌های مجلس درس پور سینا دانسته است. این رساله به نام‌های فی فن الطب، فی الروح، فصول طبیات نیز خوانده شده است.

[فهرست مصنفات - مهدوی: ۱۸۷ ش ۹۶؛ قرائی ۱۳۷-۱۳۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۴۲

آغاز: بسمله. عليك اعتمادی یا کریم. اما بعد حمد ولیه و الصلوة علی نبیه. قال خلق القلب و ما یبعث منه من العروق الضوارب وعاء الروح و مکان تولدها؛ **انجام**: حد الماء جرم بسیط طابعه ان یكون بارداً بسا متحرکا الى الوسط نازلا فيه (تمت الفصول من املاء شیخ رئیس و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد النبی و علی آله و اصحابه الطیبین الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا. تم.)

خط: تعلیق، بی‌کاف، تا؛ با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشکی تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعد ۱۲۴۵؛ جلد: تیماج، ۹گ (۲۹۵-۳۰۳پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶-۲۴۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۶/۲

خط: نسخ، بی‌کاف، تا؛ قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۶ص (۴۹-۸۴)، ۲۱ سطر [ف: ۱۰-۱۸۹۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۵۲/۱۰

آغاز: بسمله. حمدله. حمد الشاکرین و صلواته علی خیر الخلائق ... فصل فی منفعة النفس و البیض. قال خلق القلب و ما یبعث بی‌کاف، تا؛ با تاریخ ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۳گ (۸۶-۱۰۸ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۷-۴۰۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۷۳/۳

آغاز: فصل قال خلق القلب و ما یبعث من العروق الضوارب خط: نستعلیق، بی‌کاف، تا؛ قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸-۶۲۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۷/۱۷

آغاز: رساله الفصول الطیبه، بسمله، فصل قال خلق القلب و ما یبعث منه من العروق الضوارب و عاء الروح؛ **انجام**: ان یكون بارداً یابساً متحرکا الى الوسط زلاقیه خط: نستعلیق، بی‌کاف، تا؛ ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج، ۵۴ص (۳۴۷-

(۴۰۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹-۴۰۱]

۶. قم؛ گلیپگانی؛ شماره نسخه: ۳۱۴۰/۴-۱۶/۱۵۰

آغاز: بسمله فصل مستفاد من مجلس الشیخ رئیس ابن علی الحسینی عبدالله سینا رحمه الله تعالی فصل فی منفعة البیض و النفس قال خلق القلب و ما یبعث منه من العروق؛ **انجام**: فصل الورد فيه قوة قابضة تعصر و قوة حارة تحلل و المحللة تولد البخارات و القابضة تدفع و اندفاع البخارات علی هذا الوجه هو العطاس و هذا لا یکن الامع الادمغة الرطبة. قد تمت

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کاف، تا؛ سه شنبه ۲۶ ربیع الثاني ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۶-۳۰۶۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۷۳/۱۲

آغاز: بسمله. فصل. قال خلق القلب و ما یبعث منه من العروق الضوارب؛ **انجام**: یكون بارداً یابساً متحرکا الى الوسط نازلا فيه. و السلام و الحمد لله رب العالمین ...

بی‌کاف، بی‌تاف، کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۶گ (۷۳-۷۸ر)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷-۴۲۶]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۴۳/۳

آغاز: بسمله، قال خلق القلب و ما یبعث منه العروق الضوارب وعاء الروح و مکان تولدها و الشئ الذی یسمیه الاطبا روحا هو جسم لطیف؛ **انجام**: حد النار هی جرم بسیطة ... طابعه ان یكون بارداً یابساً متحرکا الى الوسط ما لایه آخر الموجود من هذا عندی. تمت بعون الله تعالی الروهاب

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز به دست آمده بی‌کاف، بی‌تاف، کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۰گ (۹۱-۱۱۰پ)، ۲۱ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۸×۸سم [ف: ۱۳-۲۱۲]

۹. الفصول العزیزة فی اصول البریة < الفصول الفخریة فی اصول البریة

● **الفصول العشرة = المسائل العشر فی الغیبة / کلام و**

اعتقادات / عربي

al-fuṣūl-ul 'ašara = masā'il-ul 'ašar fi-l gayba

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofid, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

این رساله در بیان و رد شبهه‌ای است که به اعتقاد امامیه اثنا عشریه به غیبت امام ثانی عشر وارد گردیده است. در دیباچه می‌گوید: «پس از این که مباحث فراوان در امامت و درباره خصوص امام غائب نوشته یکی از کسانی که مقامی والا و حتی بزرگ بر من دارد از من خواست تا به شبهاتی چند که درباره غیبت امام (ع) بر خاطرش می‌گذرد جواب گویم». شیخ مفید نخست شبهات را در ده فصل نقل کرده و سپس به یکایک آنها به تفصیل پاسخ گفته است: فصل ۱. القول فیما یدعیه الامامیه من وجود خلف لابی محمد الحسن ... (ع) ولد فی حیاته مع خفاء

فهرستگان: نسخ‌های خطی ایران (فخا)؛ بیست و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

١٥ سطر، اندازه: ١٩×١١/٥سم [ف: ٥-٣٤٢]

الفصول في الاصول < الفصول النصيرية في الاصول الدينية

الفصول في الاصول / اصول فقه / عربی

al-fuṣūl fi-l-uṣūl

رازی، عبدالرحیم بن معروف، ق ٩ قمری
rāzī, 'abd-or-rahīm ebn-e ma'rūf (- 15c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ١٦٥٨١

بی کاه؛ تا: قرن ١٣ [د.ث. مجلس]

الفصول في الاصول / اصول فقه / عربی

al-fuṣūl fi-l-uṣūl

در این رساله مسائلی اصول فقه فهرست وار آمده است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ٩٠/٣-٥

آغاز: بسم الله. احمد الله على احسانه واصلی علی نبیه محمد الداعی الی رضوانه و بعد فقد التمس منی بعض اخوانی ... ان اجمع عیون مسائل اصول الفقه ... فاجبت الی ملتسمهم و سمیته بالفصول فی الاصول؛ انجام: و القیاس حجة ... الحمد لله الذی وفق رسول رسوله و الله اعلم (تم المختصر و الحمد الواهب العقل بلاغیة و الشکر بلانهایة علی ید محمودین کرم بن محیی بن شیخ ابی بکر الشیتری)

کا: محمود بن کرم بن محیی بن شیخ ابی بکر شیبستی، تا: قرن ٨ هـ
گک (١٩-٢١) [ف: ١-٣٧٢]

فصول في الالهی = فصول من الحكمة / فلسفه / عربی

fuṣūl-un fi-l-ilāhī = fuṣūl-un man-l-ḥikma

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ٣٧٠ - ٤٢٨ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-ilāh (981 - 1038)

دکتر مهدوی آن را به نام «فصول من الحكمة» آورده و می گوید این رساله بخشی از تعلیقات است.

آغاز: بسمله، و صلواته علی نبیه خیر الخلائق محمد و آله الطاهرین وجود کل موجود هو الاول لانه قایض عنه و وجوه هوله فوجوده ...

انجام: و لواهب العقل الحمد بلانهایة و صلی الله علی خیر الخلائق محمد آله الطاهرین و الحمد لله رب العالمین

[مصنقات ابن سینا، مهدوی ٢٨٦]

١. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ١٠١-٤٤٢/١-١-٤٤٢/١(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ١٥٨٩؛ بی کاه؛ تا: با تاریخ ٧٥٦ق؛ در هامش، مجدول؛ گک (٣٤٣-٣)، ٣٣ سطر [فیلها ف: ١-٤٨٦]

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ١٠١-١١٦/١عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س ١٨ش ١-٥٨]

٢. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ١٧٢٣/٧

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه؛ تا: قرن ١٢؛ جلد: تیماج، اص (٢٠)، ٢٩

سطر، اندازه: ١٨×١٨/٥×٢٥سم [ف: ٢٨-٤٢١]

٣. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ١٨٠٧/٢١

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه؛ تا: ١١٠٢ق؛ جلد: تیماج، ٣٢ص (٤٤٦-)

(٤٧٧)، ١٤ سطر، اندازه: ٢٠×١١سم [ف: ٩-٤٠٣]

٤. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ٨٧٦/٧

آغاز و انجام: برابر

در فهرست یا عنوان تعلیقات ابن سینا آمده؛ خط: شکسته تعلیق،

بی کاه؛ تا: ربیع الاول ١٣٠٦ق؛ گک (٥٢-٧٠) [ف: ٣-٢٠٦]

٥. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ١٩٢٤/٤

آغاز و انجام: برابر

در فهرست یا عنوان «تعلیقات فارابی» آمده؛ خط: شکسته

نستعلیق، بی کاه؛ تا: ١٣٩٠ق؛ ٢١ص (٣٨-٥٨)، ١٤ سطر، اندازه:

١٣/٥×٢٠سم [ف: ٩-٦٢٢]

الفصول في ترتيب مباحث الاصول / اصول فقه / عربی

al-fuṣūl fī tartīb-i mabāḥiṭ-il-uṣūl

چاپلقی، علی اصغر بن محمد شفیع، - ١٣١٣ قمری
Āpalaqī, 'alī asqar ebn-e mohammad šafī' (- 1896)

کتاب استدلالی است در قواعد اصول فقه بدون اطناب و اختصار مخجل - بنا به گفته مؤلف در سرآغاز کتاب - مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «باب» و یک «خاتمه». پاره ای از بحث های این کتاب ناتمام مانده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... انی ارید أن أدون مختصراً فی الاصول جامعاً لجميع المطالب حاویاً لتمام المآرب.

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ١/٤٣٦٩

آغاز: برابر؛ انجام: حتی یؤل الکلام الی التمسک بمفهوم الموافقة

ففساده ظاهر، البحث العاشر ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛

جلد: تیماج، ٢١٩گک (١٩-٢١٩پ)، ٢١ سطر، اندازه: ١٠/٥×١٦سم

[ف: ١١-٣٦٩]

الفصول في تيسير المسئول / دعا / عربی

al-fuṣūl fī taysīr-il mas'ūl

مؤلف شناخته نشد. وی صاحب کتاب «الجنة و السیف» است، در مقدمه آورده است: «انی لما فرغت من تألیف الرسالة المسماة بالجنة و السیف احببت ان اضیف إليها فصولاً يتضمن ما يحتاج

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۱۵
خط: نسخ، کا: حاجی آقا عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۶۹ق؛ از روی نسخه مؤلف، جدول زر و شگرف و لاجورد؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، ۱۲ سطر (۱۵×۸)، اندازه: ۲۱×۱۲سم [ف: ۱۳-۳۰۹۳]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۹۸۰-۲۵/۱۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عسکر بن حسین اردوبادی، تا: صفر ۱۲۷۰ق؛ مصحح: ۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۶-۳۱۶۰]
قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵-۳۹۹]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۱/۷-۱۴/۲۰۱
آغاز: برابر؛ انجام: بر هم زند تا خوب ممزوج گردد وبعد استعمال نمایند. تمت الرسالة المسماة بقانون العلاج ... المحتاج الى رحمة خالق الاركان والمراح والحمد لله رب ... محمد وآله اجمعين
خط: نستعلیق، کا: محمود بن میرزا جعفر آشتیانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۴ق؛ ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۱۱سم [ف: ۶-۳۱۶۰]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۱۰/۲
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاک، ۲۷ سطر [ف: ۵-۴۶۴]

● قانون فارسی / قانون / فارسی ...

qānūn-e fārsī

- تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۳۴/۲۴
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ سنگی؛ جلد: مقوا، ۲۳گ (۱۷۰-۱۹۲پ)، اندازه: ۲۰×۱۵سم [ف: ۲۰-۳۶۹]

● القانون في الطب / طب / عربی

al-qānūn fi-ṭ-ṭibb

- ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
تاریخ و محل تألیف: قسمت اول این کتاب را شیخ در حوالی سال ۴۰۳ق در جرجان و قسمت دیگر را در حدود ۴۰۵ق در ری و بقیه را ما بین ۴۰۵ تا ۴۱۴ق در همدان تصنیف کرده این کتاب که از حیث بسط و جامعیت و شمول بر قوانین کلی و جزوی جمیع شعب و اجزاء و مباحث و فنون علم پزشکی و از آن طرف از لحاظ حسن ترتیب و تنسيق مطالب و رعایت و حفظ ترتیب منطقی موضوعات از امهات کتب در علم طب به شمار می رود. شامل پنج «کتاب» است: ۱. الأمور الکلیة، شامل چهار فن؛ ۲. الادویة المفردة، شامل دو مقاله؛ ۳. الأمراض الجزئیة الواقعة باعضاء الانسان، شامل بیست و دو فن؛ ۴. الحمیات، شامل هفت فن؛ ۵. الادویة المركبة، شامل یک مقاله و

ترکیب آنها در سه باب به این شرح: ۱. بیان طریق استخراج درجه مرکب؛ ۲. بیان طریق ترکیب بر وجهی که مفید درجه مطلوب یا اعتدال باشد (دو فصل)؛ ۳. بیان طریق استخراج شربت هر مرکب و طریق ترکیب شربت یک روزه (دو فصل). این رساله دارای برخی کاستی ها و نادرستی هایی بوده که باعث شده بعداً «حکیم احمد الله هندی» در سال ۱۲۱۲ق رساله ای با عنوان «سلم الدرجات» بنگارد و اقوال شاه ولی محمد را نقد و تصحیح نماید.

آغاز: بسمله. الحمد لله رفیع الدرجات خالق الارکانو جاعلها ملزوم کیفیات و الثناء لرسوله محمد
انجام: و چون امر درجه و شربت بتوفیق الله سبحانه چنانکه باید و چندانکه شاید بتفصیل پیوست ... الحمد لله علی ذلك
شروع و حواشی:
۱- سلم الدرجات؛ مدارسی دهلوی، احمد الله خان (-۱۲۱۸ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید جهاندار شاه، تا: جمعه ۱۲ شوال ۱۲۷۶ق؛
اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، اندازه: ۲۶/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۹-۴۶۴]

● قانون العلاج / طب / فارسی

qānūn-ol 'elāj

- تبریزی، علی بن محمد، ۱۲۰۲ - ۱۳۱۶ قمری
tabrīzī, 'alī ebn-e mohammad (1788 - 1899)
اهدای: به ناصرالدین شاه (۱۲۴۶-۱۳۱۳ق) و حمزه میرزا حشمت الدوله (-۱۲۹۷ق)
تاریخ تألیف: ۱۲۶۹ق
رساله کوتاهی است در ذکر برخی بیماری ها و طریق علاج آنها، در یک مقدمه و شش «باب»: باب ۱. تعریف طاعون و وبا؛ ۲. اسباب آن؛ ۳. علامات داله بر حدوث وبا؛ ۴. حفظ صحت؛ ۵. علامات این مرض؛ ۶. علاج آن.
آغاز: بسمله. الحمد لله الذی خلق الانسان من ماء مهین و جعلهم فی قرار مکین. ثم صیرهم متبائن فی الخلق و الاخلاق و قدر لهم
انجام: بر هم زند تا خوب ممزوج گردد و بعد استعمال نمایند. ... بعد از اتمام کتابی در علاج xx کو شود قانون اصلاح مزاج / مشورت کردم شبی با پیر عقل xx کای تواند رظلمت حیرت سراج / سال و نامش را بگو در مصرعی xx گفت نامش گوی قانون العلاج ...
چاپ: در سال ۱۲۷۰ق چاپ شده
[نسخه های متزوی ۵۷۹/۱؛ فهرستواره متزوی ۳۶۲۷/۵؛ دنا ۲۵/۸ (۴ نسخه)]

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فنا)؛ بیت و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

نسخه اصل: روان کوشکو، ش ۲۰۴۲، کا: عبدالرحمن بن علی بن مویذ، تا: ربیع الاول و الثاني ۸۸۸ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۷] ۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۴/۲۸-ف

نسخه اصل: اباصوفیا ش ۴۸۲۹؛ بی کا، تا: قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۳] ۴. قم؛ گلیپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۵/۵۹-۶۸۷۹/۳۱-ف

آغاز: برابر؛ انجام: و کل میسر لما خلق له و عند هذا الموضع خاتمة قولنا هذا و الحمد لله و اهب العقل و لى الحكمة و الفضل و صلوته علی محمد و آله الابرار.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۵ گگ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۱۵۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ جلد: تیماج، ۱۶ص (۵۰-۶۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۷۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۶۳

آغاز: بسمله و من ای الافعال هی تلك فمتوسطات الافعال فان الافعال متى كانت متوسطة كسب الخلق المحمود و متى فعلت بعد حصول الخلق المحمود حفظته علی حاله؛ انجام: و اصناف الالحن و الاغانی تابعة للاشعار و اقسامها و عاملة فی مواضعها تأثیرات ابلغ من اعمال الاشعار و تأثیراتها (تمت و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد النبی و علی آله و اصحابه الطیبین الطاهرین)

خط: تعلیق، بی کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشکی تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعه ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴ گگ (۳۶۰-۳۶۳پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۳۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۵/۵

آغاز و انجام: برابر

در حاشیه این رساله آمده است: «رسالة شریفة و مقالة لطیفة للشیخ الرئیس ابن سینا فی تحقیق خوارق العادات من المعجزات و الکرامات و ما یشبهها من البرکات و الطلسمات و ما یحذو حدوها و یجری مجراها»؛ خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: با تاریخ ۹۷۲ق؛ ۷ص (۱۵۱-۱۵۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴/۱۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۵ص (۸۹-۱۰۳)، ۲۰ سطر (۱۳×۷)، اندازه: ۲۰×۱۴سم [سنا: ف: ۱ - ۷]

۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۲۲

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح؛ کاغذ: اصفهانی، ۴ گگ (۱۱۸-۱۲۲ر)، ۲۴ سطر (۲۰×۱۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۷۰]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵/۱۲

فیض / دعا / فارسی

feyz

علی نقی

'alī naqī

رساله کوتاهی است در آداب نماز شب در پنج مطلب

قم؛ گلیپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۶/۱۵۱-۸۳۰/۱۳-ف

آغاز: بسمله حمد بی نهایت و ثنای بی غایت سزاوار معبودی است تبارک و تعالی که عباد در معابد ایجاد با کمال خلوص و اعتقاد

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۳ گگ (۷۸-۵۶)، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۱۵۰]

فیض الهی < فیض الالهی

فیض الالهی = الافعال و الانفعالات = الفعل و

الانفعال = البر و الائمه / فلسفه / عربی

al-fayḍ-ul ilāhī = al-af'āl wa-l infī'ālāt = al-fi'l wa-l infī'āl = al-birr wa-l iṭm

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

منسوب به شیخ الرئیس است. درباره اقسام فعل و انفعالات و تأثیراتی است که موجودات در یکدیگر دارند. در مقدمه رساله می گوید مؤثرات از این چهار قسم بیرون نیست: تأثیر موجود نفسانی در نفسانی، جسمانی در جسمانی، نفسانی در جسمانی در نفسانی؛ و بدین ترتیب فهرست کلی و اجمالی مطالب کتاب را بیان کرده است. شیخ در نجات (ف ۳۷ م ۲ الهی) و شفا (ف ۱۰ م ۱) از آن یاد کرده است.

آغاز: بسمله. و قد تفاوت الافعال و الانفعالات بحسب تفاوت الامور العقلیة النفسانیة منها و الجسمانیة و ذلك انه كلما يكون الشیء اقوی قوة و اتم منه كان التأثير الصادر عنه املح و اظهر انجام: و لكن القدر فی الامساک عن تفصیلها و اوضح و عند هذا نختتم الرسالة و الحمد لو اهب العقل. تمت.

چاپ: در مجموعه رسائل (حیدرآباد: ۱۳۵۳ق)؛ در رسائل (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)؛ ترجمه به فارسی به وسیله آقای ضیاءالدین دری در رسائل ابن سینا (تهران، انتشارات مرکزی: ۱۳۶۰ (چاپ دوم))

[دکتر مهدوی ۱۸۷؛ دنا ۱۲۶۶/۷ (۳۴ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۰/۱۰-ف

نسخه اصل: اونیورسیتیه ۴۷۱۱؛ خط: نسخ، بی کا، تا: با تاریخ ۵۷۶ق؛ مقابله شده؛ ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۷/۲۸-ف

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ بیست و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

● نیچریه (مختصر) / فلسفه / فارسی

neyçerīye (mx.)

آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳ - ۱۳۸۹ قمری
āqā-bozorg-e tehrānī, mohammad mohsen (1876 - 1969)

وابسته به: نیچریه؛ جمال الدین اسدآبادی (۱۳۵۴-۱۳۱۴ق)

«رساله نیچریه» رساله‌ای است اثر سید جمال الدین اسدآبادی که در آن نظرات متألهین و مادیین را بررسی و آنرا رد نموده و اختصارکننده کتاب گزیده‌ای از آنرا در این مجموعه آورده و ناتمام مانده است.

ابوعلی سینا (ره) که جماعت دوستان و عزیزان در علم نار نجات
(۱)؛

خط: نسخ، بی‌ک، تا: ۱۲۶۶ق؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۱۲گ
(۱۱۲-ار-۱۲۳پ)، ۳سطر، اندازه: ۳×۲۲/۳سم [ف: ۳۲۶-۹]

● نیرنجات (ترجمه) / علوم غریبه / فارسی

neyarnjāt (t.)

وابسته به: نیرنجات؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)
ناشناخته:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۱۷/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... أما بعد حمد و سپاس و درود بلا قیاس نموده می‌شود که این رساله ایست در علم نیرنجات از قول رئیس الحکما و أفضل؛ **انجام**: بر یک روی صفیحه یا صفیحه و مربع طبیعی بر دیگری روی بیگارد و مربع اینست ترجمه رساله نیرنجات منسوب به «ابو علی سینا» است در ۱۰ «فصل»، لیکن در نسخه موجود برخی از فصل‌ها، افتاده است، شایان ذکر است که در این رساله، از متأخران مانند «محمی الدین عربی» و «ابوالعباس بونی» یاد شده که نسبت این رساله به «شیخ رئیس» رامنتفی می‌سازد؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۵گ (۱۶-۲۰)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۹سم [ف: ۳۶-]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۲۲/۷

آغاز: بدانکه این مقاله ایست در علم نیرنجاب و طلسمات و رقیه و آنچه بدین امور تعلق دارد منقول از ملک الحکماء ابو علی سینا مرتب بر فصول سبعة؛ **انجام**: در خانه خلوت باشد و جامعه پاکیزه و از نجاست و حرام اجتناب نماید تا عمل راست آید و الله الهادی خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۲؛ این رساله، همانند نسخه شماره ۱۶۱۵/۵ کتابخانه ملک و همچنین شماره ۱۱۵۸/۱ همان کتابخانه می‌باشد، لیکن گمان می‌رود، از حیث ترجمه، یکسان نباشند، همین با رساله کنور المعزمین [الذریعه: ۱۷۴/۱۸] همخوانی بسیار دارد، ترجمه رساله نیرنجات، منسوب به «ابو علی سینا» است در هفت فصل به ترتیب زیر: ۱. در مؤامرة أعمال و ما یعلق به، ۲. در منسوبات کواکب، ۳. فی عداوت الكواکب، ۴. فی دخنة الكواکب، ۵. فی حروف السبعة ض الأبدج، ۶. خواص الحروف و تأثیرات آنها در اجسام و نفوس، ۷. فی ترکیب الاسماء؛ ۲گ (۳۲-۳۳)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۷سم [ف: ۳۶-۱۸۹]

● نیرنجات / علوم غریبه / فارسی

neyarnjāt

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
qazālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

رساله‌ای است در نیرنجات و طلسمات از امام محمد غزالی، در منابع موجود تنها یک کتاب چاپی با عنوان «اسرار المخزونه فی

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۶۱/۴

آغاز: آنچه از تواریخ ظاهر می‌شود قبل از میلاد مسیح سه یا چهارسده حکماء یونان دو طایفه بودند یکی را متألهین گویند؛ نسخه اصل: کتابخانه علیقی مزوی، فرزند مؤلف - تهران؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳ص (۱۱۵-۱۱۷) [عکسی ف: ۳-۳۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۱۸/۴

آغاز: بسمله. ملخص رساله نیچریه لمولانا السید جمال الدین افغانی طبع ۱۳۰۰ این است، آنچه از تواریخ ظاهر می‌شود قبل از میلاد مسیح ...؛ **انجام**: باین در کلام شریف اکتفا خواهم کرد ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یتغیروا ما بأنفسهم، انتهى. خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ق؛ ۴گ (۸۰پ-۸۳پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۴۴-۸۱]

● نیر اعظم / عرفان و تصوف / فارسی

nayyer-e a'zam

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۹۱

نسخه منحصر؛ بی‌ک، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● نیرنجات / علوم غریبه / فارسی

neyarnjāt

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

در پنج «باب». سپس بابی است که گویا جداگانه است: الباب فی خطاب الكواکب. سپس فصل‌ها و بندهایی در طلسمات.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۴۹/۱

خط: نسخ، بی‌ک، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۶سم [ف: ۷-۴۴۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۲۰/۵

آغاز: حمد و سپاس خدای را جل جلاله که آفریدگار جهان است. و پدید آورنده زمین و آسمان است ... اما بعد چنین گوید ...

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (نخا)؛ جلد سی و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

- تا: ۱۳۰۳ق، جا: کرمانشاه؛ ۷ص (۲۷۵-۲۸۱)، ۱۰سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴۱-]
- مشهد؛ میبیدی؛ شماره نسخه: ۸/۴
همان نسخه بالا [ف: ۱-۳۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۴/۴ عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۱۸۵]
۳. کرمانشاه؛ میبیدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۵/۱۰ مشهد
آغاز و انجام: برابر
کا: عبدالکریم بن محمد اسماعیل بروجردی، بی تا؛ جلد: تیماج، ۳ص (۳۱۰-۳۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۳۶-]
- مشهد؛ میبیدی؛ شماره نسخه: ۵/۱۰
همان نسخه بالا [ف: ۱-۲۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۳۷/۱۰ عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶-۱۷۹]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۵/۴
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا:
ظاهر به خط مؤلف، بی تا؛ ۴گک (۲۹-۳۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم
[ف: ۵-۱۶۷]
- **النبروزیة فی معانی الحروف الهجائیة = اسرار الحروف = فواتح السور / علوم قرآن / عربی**
an-nayrūziya fī ma'āni-l ḥurūf-il hijā'iya = asrār-ul ḥurūf = fawātiḥ-us suwar
- ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
- اهدا به: امیر شیخ ابوبکر محمد بن عبدالله یا «عبدالرحیم»
مختصری است در کشف اسرار و حل غوامض حروف هجائیه
واقع در فواتح سور قرآن و مرتب است بر سه «فصل»: ۱. فی ترتیب الموجودات و الدلالة علی خاصية كل مرتبة من مراتبها؛
۲. فی الدلالة علی كيفية دلالة الحروف علیها؛ ۳. فی الغرض. به نامهای: «فواتح السور» و «اسرار الحروف» نیز خوانده شده است.
آغاز: بسمله کل ینزع همته الی خدمة نیروز مولانا الشیخ الامیر السید ادام الله عزته بتحفة یجود بهادات یده و لما رغبت فی ان اکون واحد القوم ...
انجام: یجعلنی ممن یوفق لفضاء ایادیه بمنه و سعة جوده و الحمد لله رب العالمین
- چاپ: رساله در ضمن تسع رسائل چاپ شده است. در تهران، ۱۳۲۰ق، سنگی، شیراز، ۱۳۴۴ق، سنگی؛ قاهره، ۱۹۵۴م، مطبعة لجنة التألیف و الترجمة، با تحقیق عبد السلام هارون؛ این رساله در ضمن رساله انسان و قرآن استاد حسن زاده آملی به چاپ رسیده و ترجمه فارسی آن در میراث اسلامی دفتر چهارم به چاپ رسیده است.
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۸/۱۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۵۳؛ بی کا، تا: شاید اوایل قرن ۷؛ ۵گک (۹۸-۱۰۲) [فیلمها ف: ۱-۴۷۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۱/۱۶-ف
نسخه اصل: اونیورسیتته ش ۴۷۲۴؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ربیع الاول ۷۰۰ق؛ ۲گک (۱۱۶-۱۱۷)، ۱۹سطر [فیلمها ف: ۱-۴۴۰]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۲/۷-ف
نسخه اصل: اونیورسیتته ش ۴۷۵۴ (فهرست آقای دکتر مهدوی ص ۳۳۵)؛ خط: نسخ، بی کا، تا: پایان ربیع الثانی ۷۰۲ق؛ ۷گک (۶۲-۶۸)، ۱۵سطر [فیلمها ف: ۱-۴۴۰]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطاندر ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعد ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳گک (۳۸۱-۳۸۳)، ۳۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶-۲۴۳۴]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۳/۸۰
خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گک (۲۱۱-۲۱۲پ) [ف: ۱۶-۲۰۲]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵ص (۷۷-۸۱)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰-۳۵]
۷. تهران؛ ملکت؛ شماره نسخه: ۴۶۸۱/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۲گک (۱۴-۱۵) (متن)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸-۲۴]
۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۴۲/۴۹
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲گک (۲۱۵-۲۱۶پ)، ۲۴-۳۳سطر (۲۲×۱۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۶-]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۱/۴
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۷ص (۲۳۱-۲۳۷)، ۱۷سطر (۹×۴)، اندازه: ۱۵×۹سم [سنا: ف: ۱-۲۸۰]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴/۱۶
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱ او ۱۱؛ جلد: تیماج، ۶ص (۱۲۱-۱۲۶)، ۲۰سطر (۱۳×۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱-۷]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۵/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع حسینی مشهدی، تا: قرن ۱۱؛ ۶ص (۳۵-۴۰)، ۱۸سطر (۱۲×۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [سنا: ف: ۱-۳۸۵]

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سی و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

ناصرالدین شاه قاجار؛ اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳-۵۲]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۹۱۰/۲
آغاز: آغاز دیباچه: بفضل الله قد سطرت هذه الصفحات و جعلتها
واسطة؛ آغاز دیوان: شایدار هنگام نقش این ثنای کبریا×× جای
خاک ارواح جان سوده ریزند از هوا؛ انجام: انجام دیباچه:
خداوندا قبول خویش کن یار ×× ز چشم ناقبولانش نگهدار؛
انجام دیوان: یک صدر نه بل هزار گیرم او را×× گیرم که هزار
نیست، صد باری بود
خط: نستعلیق بسیار مغلوپ هند، بی کاه، بی تا؛ افتادگی: انجام؛
واقف: نابینی؛ ابعاد متن: ۸/۱۰×۲۲ [ف: ۷-۶۷۴]

● وسط کتاب مهیار المجوسی / کیمیا / عربی
wasaf-u k-i mahyār al-majūsī
مهیار دیلمی، مهیار بن مرزویه، -۴۲۸ قمری
mahyār-e deylamī, mahyār ebn-e marzavayh (- 1038)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۱۵/۱۰
خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲-۱۱۰]

● الوسعة = الفضاء = کتاب بعض المتکلمین الی الشیخ
و جوابه / فلسفه / عربی
al-wus'ā = al-faḍā' = k-u ba'ḍ-il mutikallimīn ila-š
šayx wa jawāb-u-h

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
شیخ در این رساله از پیروان فیثاغورث که خلاء را محیط بالکل
می دانند و از اسبودس شاعر که (در شعری منسوب به او)
می گوید: «خداوند نخست فضا را آفرید و سپس زمین را» یاد
می کند و می گوید اینها تنها سخنانی است درباره فضا که از
قدماء یونان به ما رسیده و بیش از این و بالاتر از این درباره فضا
سخن نگفته اند. (عبدالحسین حائری)

آغاز: آغاز پرسش: رایت اطال الله بقاء الشیخ الرئیس شرف
الملک فخر الکفاة و ادام تمکنه رجلا فی ایام شبابی سألنی فقال
ما هذه الرواسعة التي تسع کل شیء التي سماها بعض الاوائل الها
فعبده و بعضهم فضاء و بعضهم مکانا و مراکز او المتکلمون
سموه جهة و حیزا و المعتزلة سموه محاذاة و کلهم یشیرون الیه
بحیث و این.

آغاز پاسخ: تاملته اطال الله بقاء الشیخ العالم و ادام الله توفیقه و
عصمته فاما ما نسبة صاحب هذه الشبهة الی الاوائل انه کان بعد
الفضاء و الخلاء فلم یبلغنا ذلك بل الذی بلغنا فی تعظیم امر
الفضاء عن الاوائل خبر ان عن شیعة فیثاغورس اصحاب الرموز و
الانغاز.

انجام: پاسخ: و لیس هذا اول آظ جرها الوهم علیالعقل بل ههنا

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۷۹/۸
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کاه، تا: اوایلقرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۷گ (۱۲۶-
۱۳۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴۰-۱۲۵]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۴۷/۳
خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ اهدایی؛ وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱گ
(۹۴-۱۰۴)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴-۱۳۷۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۲۴۶/۶
آغاز: برابر؛ انجام: و امکان التقیض لایبطله لان الظاهر ...
خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ مصحح؛ اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۲-۲۸۰]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۸۵۰/۹
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ مصحح؛ جلد: چرم، ۸گ (۸۳-
۹۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲-۲۸۷]

۱۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۶۳/۷
خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ ۶گ (۱۳۲-۱۳۷پ)، اندازه:
۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱-۱۵۴]

۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۶/۳
خط: نسخ، بی کاه، بی تا؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [رشت و همدان:
ف: ۱۵۹۳]

● وسط الحیة / شعر / فارسی
vasat-ol hayāt

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱-۷۲۵ قمری
amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

این دیوان اشعار دوم شاعر بوده، دیباچه، قصاید، غزلیات،
ترجیع بند، قطعات، رباعیات، مرثیه ها و بعضی مثنوی های
کوچک را فرامی گیرد که قسمی از آنها به سلطان غیاث الدین
یلین و پسرش محمد قآن، نظام الدین اولیاو ... بخشیده شده
است.

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۹۲/۱
خط: نستعلیق، کاه: قطب شیرازی، تا: ۸۹۴ق؛ مجدول، با ۶ سرلوح
و ۹ سر فصل مذهب؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله،
محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ کاغذ:
اصفهانی، جلد: میشن مذهب، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳-۴۱]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۳۹۲/۱۱
خط: نستعلیق، کاه: قطب شیرازی، تا: ۸۹۴ق [ف: ۳-۴۱]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۴۰۱/۲
خط: نستعلیق، بی کاه، تا: با تاریخ ۱۰۶۴ق؛ مجدول، با سرلوح؛
مربوط به دوران پادشاهان صفوی است و جمع دار کتابخانه آقا
مشفق نامی بوده، مهر: «عبده احمد - علی بن ابیطالب - محمود»،
حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲،

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (نخا)؛ جلد سی و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

● وصایا و مواعظ / اخلاق / فارسی

vasāyā va mavā'ez

مجموعه مختصری است شامل پند و آداب و حکم و فوائد منسوب به جمله از حکماء: وصیت ارسطو به اسکندر، پندنامه ابوزید حکیم، گفتار بزرگمهر و بقراط، گنج نامه شاپور و گفتار سقراط و افلاطون و صوفیه و غیرها.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۰۷

آغاز: این فضیلت در وصایای ارسطو طالیس حکیم که پادشاه اسکندر را در وقت وداع کردن فرموده است؛ **انجام**: و چهار چیز را خوردن گند دهان آورد: ۱- نخود خام ۲- و گل سرشوی ۳- و سیر خام ۴- کند ناتمام شد رساله در باب فواید از قول حکما و اله اعلم.

خط: نستعلیق، بی ک، بی تا؛ مجدول؛ واقف؛ نائینی؛ ۱۲ گ، ۱۸ سطر [ف: ۶-۴۸۴]

● الوصایا و المواعظ المرتضویة / حدیث / عربی

al-waṣāyā wa-l mawā'iz-il murtaḍawīya

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، -۴۰ قمری 'alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱/۷۱-۷۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 5321؛ خط: نسخ، بی ک، تا؛ با تاریخ ۸۰۱ق [فیلمها: ۱-۵۲۷]

● وصایای ابن سینا به پزشکان / طب / عربی و فارسی

vasāyā-ye ebn-e sīnā be pezeškān

منتخب وصایای ابن سینا به پزشکان و ترجمه سخن شارح قانون در آداب و اخلاق پزشک. از محمد امن غباری.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۳۸/۱ط

خط: نسخ، بی ک، تا؛ قرن ۱۲؛ ۱۲ص (۳۱۱-۳۲۲-اضافاتی در نسخه خلاصه التجارب) [ف: ۲۳-۱۳۰؛ فهرست رایانه ای ج ۴-۱۰۸۶]

● وصایای ابوموسی رمای / کیمیا / عربی

vasāyā-ye abū-mūsā ramāvī

چهار وصیت است و در سی قسمت تحت عنوان کلمه در علم کیمیا.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۴۰/۲۰

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... و اماطین قراع العقد و التقطیر ... قبل کل شیء ... الله عزوجل وحده ... بی ک، بی تا؛ ۴گ (۲۱۴-۲۱۷پ)، اندازه: ۵/۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۸-۴۸۸]

● وصایای ارسطو به اسکندر / اخلاق / عربی

vasāyā-ye arastū be eskandar

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

قیم؛ مؤسسه آیه الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۴۴۲/۴

آغاز: قال ارسطو اعلم یا اسکندر ان اول شیء اخترعه الباری خط: نستعلیق، بی ک، تا؛ قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۳۷-۳۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲-۲۸۰]

● وصایای ارسطو به اسکندر / اخلاق / فارسی

vasāyā-ye arastū be eskandar

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

مترجم این وصایا را برای یکی از پادشاهان ترجمه نموده است تا راهنمای وی باشد در کشورداری. نسخه ها گوناگون است. چاپ: مجله المشرق، السنة العاشرة، عدد ۷ و ۶، محقق: لویس شیخو.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱/۷۱-۱۰۰۷۱

آغاز: بسمله چنین آورده اند که چون اسکندر را که زمین یونان خط: نسخ، بی ک، تا؛ قرن ۸؛ ۲ص (۲۷۰-۲۷۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۲-۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴/۴۲۱۸

آغاز: این فضیلت در وصایای ارسطو طالیس حکیم که پادشاه اسکندر را در وقت وداع کردن فرموده است؛ **انجام**: و چهار چیز را خوردن گند دهان آورد اول نخود خام دوم گل سرشوری سیم سیر خام و کنندنا. تمام شد رساله در باب فواید از قول حکما. و اله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، کا؛ ساوه ای، محمد نظام بن علیخان، تا؛ قرن ۱۱؛ ۲۹ص (۵۸۶-۶۱۴)، ۱۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۵/۱۸×۵/۲۹سم [ف: ۱۱-۲۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱/۸۹۰۸

آغاز: در وصایای ارسطو طالیس. مترجم کتاب سر الاسرار که به امر مأمون از لغت یونانی به عربی نقل و در صدر ترجمه چنین می گوید که چون سلطان ارسطو طالیس که وزیر اسکندر و استاد او بود؛ **انجام**: محسوس و مشاهده گردد و زبده این کتاب و خلاصه مطالب آن این دایره است و اگر به غیر از من چیزی به تو فرستادمی کافی نبودی (پس از آن شکل دایره با شش خانه آمده است.)

خط: نستعلیق، بی ک، تا؛ قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ص (۲۸۶-۲۹۰)، سطور جلیبا (۶×۲۰)، اندازه: ۹/۵×۲۴سم [ف: ۱-۲۹۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳/۸۹۷۱

خط: نستعلیق، بی ک، تا؛ قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۱ص (۵۱پ)، ۲۳ سطر (۵/۹×۱۸/۵)، اندازه: ۲/۱۶×۲۶/۱سم [ف: ۱-۲۹۹]

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (نخا)؛ جلد سی و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

انبیاء و ائمه علیهم السلام
انجام: و نوع منها لازم بجهة نفسه و ماهيته فهو الذى يجب تنزيه
موجده عنه و الحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً
چاپ: توسط انتشارات مصطفوی قم به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۳۷۷/۱۸؛ نسخه‌های متروى ۱۳۴۴/۲؛ مکتبه امیرالمؤمنین ۵۹۲/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۲

آغاز: برابر؛ انجام: فما يوجد فيه من صفات الواجب فهو ليس من
صفاته من حيث الامكان.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالحمید متطبیب ملقب به ملک الاطبا،
تا: ۱۴ جمادى الثاني ۱۳۳۷ق؛ مصحح؛ تملک: حسین بن اسحاق
رضوی فاطمی قمی؛ جلد: مقوی، ۳۵گ، ۱۸سطر، اندازه:
۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۶-۱۰۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۱۰/۱-۳/۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن بن محمد مهدی گلپایگانی، تا:
۲۰ رمضان ۱۳۵۰ق، جا: کنجد جان من قرى گلپایگان؛ ۴۷گ،
۲۰سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۶-۳۴۵۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۹-۷/۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن علی رضوی قمی، تا: جمادى
الاول ۱۳۵۶ق؛ ۴۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶-۳۴۵۴]

● لقط المرجان فى اخبار الجان / کلام و اعتقادات / عربى
luqaṭ-ul marjān fi axbār-il jān

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمرى
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

وابسته به: آکام المرجان فى احکام الجان؛ شبلی، محمد بن
عبدالله (۷۱۲-۷۶۹)

نویسنده می گوید این کتاب مختصری است از کتاب «اکام
المرجان فى احکام الجان» قاضی بدرالدین سبکی. اصل کتاب
درباره جن و ذکر وجود آنها و خلقت آنهاست و نیز اعمالی که
آنها می کنند و بالاخره یک سلسله امور غریبه دیگر. سیوطی از
آن کتاب پس از اختصار و حشو و زاید این کتاب را فراهم
آورده است با فهرست: ۱. ذکر وجودهم؛ ۲. ذکر ابتداء خلقهم؛
۳. ذکر اکلهم و شربهم؛ ۴. ذکر مساکنهم؛ ۵. ذکر تکلیفهم؛ ۶.
ذکر روایتهم للحديث؛ ۷. ذکر عقابهم و ثوابهم؛ ۸. ذکر موتهم؛
۹. ذکر القرین؛ ۱۰. ذکر الوسوسة؛ ۱۱. ذکر صرعهم للانس؛ ۱۲.
ذکر اختطافهم للانس؛ ۱۳. ذکر طعنهم للانس؛ ۱۴. ذکر اصابتهم
الانس بالعین؛ ۱۵. ذکر ما يعتصم به منهم؛ ۱۶. ذکر ایدانهم؛ ۱۷.
ذکر استراقهم للسمع؛ ۱۸. ذکر تصفیدهم فى رمضان؛ ۱۹. جامع
من اخبار الجن؛ ۲۰. جامع من اخبار الشيطان
چاپ: بیروت، محقق: مصطفی عبد القادر عطا، دار الکتب

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۱۳سطر، اندازه:
۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱-۲۳۸]

● اللفظ المحرر فى معرفة العمل بالربع المستر / هیئت /

عربى

lafz-ul muharrir fi ma'rifat-il 'amal-i bi-r-rub'-il
mustar

در هیئت و در سی «باب».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۷۱/۱

آغاز: بسمله، الحمد لله حتى حمده و الصلوة و السلام على سيدنا
محمد خير خلقه، اما بعد فهذه موسومة باللفظ المحرر فى معرفة
العمل بالربع المستر و هى مرتبة على ۳۰ باباً متواليه الباب الاول فى
تسمية رسومه؛ انجام: و اقسامه على ذلك الظل فما كان فهو عمق
ذلك المنخفض و النجعل ذلك آخر الرسالة و صلى الله على
سيدنا محمد و آله و سلم

خط: نسخ، کا: ابوالصلاح محمد قطرى قاضى، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛
مجدول؛ کاغذ: استانبولى، جلد: میشن، ۴گ (۲-پ-۵)،
۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۱۹۸]

سه لفظ الملفوظ < لطائف اشرفی فی بیان طوایف صوفی

● اللفظ الواحد على اشیاء كثيرة بمفهومات متخالفة

متشابهة او غير متشابهة فهو متفق / فلسفه / عربى

al-lafz-ul wāhid 'alā ašyā'-in kaṭīra bi-mafhūmāt-in
mutaxālafat-in mutašābiha aw ġayr-a mutašābiha fa-
huwa mutafiq

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۲۷۰ - ۴۲۸ قمرى
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۷/۳۰-ف

نسخه اصل: روان کوشکو ش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن
موید، تا: ربیع الاول و ربیع الثاني ۸۸۸ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۱-
۴۳۸]

● لقاء الله / عرفان و تصوف / عربى و فارسى

leqā'-ul lāh

ملکی تبریزی، جواد بن شفیع، - ۱۳۴۳ قمرى
malekī tabrizī, javād ebn-e šafi' (- 1925)

رساله عرفانی مختصر و مشهوری است در بیان لقاء الله و سلوک
الى الله تعالى که مورد توجه سالکان قرار دارد.
آغاز: بسمله حمدله و بعد در قرآن مجید زیاده از بیست جا
عبارت لقاء الله و نظر بر خداوند وارد شده و هکذا در تعبیرات

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ بیست و هفت؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276265

جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۳/۲۰

المعاد اقرباً به الى الشيخ الجليل ابى احمد بن ابراهيم الفارسي.
انجام: و نسأل الله أن ينجينا الزيف و الزلل و الاستبداد بالرأى
الباطل و اعتقاد العجب فيما يرى و يفعل
چاپ: به اهتمام عبدالله نوراني (تهران، موسسه مطالعات اسلامي:
۱۳۶۳ش؛ قاهره، ۱۳۲۸ق، در مجموعه ۷ رساله او، شماره ۶
[مهدوی ش ۱۰۶؛ الذریعة ۴۹/۱۹؛ قوتی ش ۱۹۵ ص ۲۵۲-۲۵۳؛ مکتبه امیر
المومنین ۲۰۲/۴]
شرح و حواشی:

1031)

حاوی سه «مقاله».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴/۳۰

آغاز: و بعد فانی ارید ان ادل فی هذه المقالة على حقيقة ما عند
المسائین المحصلین من حال المبدء و المعاد تقرباً به الى الشيخ
الجليل ابى احمد محمد بن ابراهيم الفارسي
خط: نستعلیق، بی ک، تا: ۱۰۴۳ق؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۳۱×۱۸سم [ف:
۲-۳۹۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۷/۷-ف

نسخه اصل: احمد ۳ ش ۳۲۶۸؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عیسی بن
علی بن هیاج طیب، تا: ذیحجه ۵۸۰ق [فیلمها ف: ۱-۵۵۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی ک، تا: قرن ۶ و ۷؛ واقف: عضدالملک؛ ۶۹گگ،
۱۹ سطر، اندازه: ۲۶×۱۸سم [ف: ۴-۲۳۳]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۴۹۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالفتاح بن محمود بن مستان بن مراد، تا:
۹۲۵ق؛ جلد: چرم، ۵۲گگ (۱پ-۵۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه:
۱۳×۱۸سم [مؤید: ۱-۳۹۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی ک، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله
در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشکی تفرشی در
۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعد ۱۲۴۵؛ کاغذ:
سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۶گگ (۲۴۲پ-۲۶۷پ)، ۳۱ سطر، اندازه:
۱۳×۲۳سم [ف: ۶-۲۴۱۵]

۵. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۲۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: بدیع الزمان قهپائی هرنندی، تا: اوایل قرن ۱۱؛
مصصح، محشی؛ تملک: علی اکبر بن عبدالله بن علی اکبر بن
محمد باقر به سال ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: شرقی، ۴۹گگ (۱۱۱-۱۵۸)،
۲۲-۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۸سم [ف: ۳۲-۴۰۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۰۶/۴

خط: نستعلیق، بی ک، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،
۹۳گگ (۳۷پ-۱۲۹ر)، ۱۹ سطر (۱۳×۶/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۹سم
[ف: ۸-۷۴۱]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: فریدالدین، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی،
جلد: تیماج سرخ، ۲۲گگ (۶پ-۲۷ر)، ۲۴-۳۳ سطر (۱۲×۲۲)،
اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۳-]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۶۳

● المبدأ و المعاد / کلام و اعتقادات، فلسفه / عربی

al-mabda' wa-l ma'ād

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۲۳۷۰ - ۴۲۸ قمری.

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

اهدا به: ابواحمد محمد بن ابراهیم فارسی

محل تألیف: گرگان

شیخ این کتاب را بر اساس فلسفه مشاء در سه «مقاله» و در هر
مقاله چند «فصل» تألیف کرده است و اینک فهرست برخی
فصول مقاله اولی ذکر می شود تا نمونه مباحث موجود در رساله
باشد (فهرست تمام فصلها در فهرست دکتر مهدوی دیده
شود): المقالة الاولى فی اثبات المبدء الاولى للکل و وحدانيته و
تعديد الصفات التي تليق به، دارای پنجاه و دو «فصل»: ۱. تعزيف
واجب الوجود، ۲. واجب الوجود لا يكون بذاته بغيره ممكن
الوجود بذاته و بغيره، ۳. واجب الوجود، ۴. ممكن الوجود بذاته
انما يوجد بان يجب وجوده، ۵. فی انه لا يجوز ان يكون اثنان
يحدث منهما واجب وجود واحد، ... ۱۰. واجب الوجود نوع
لا يقال على كثيرين، ... ۱۵. فی اثبات واجب الوجود، ... ۲۰. فی
انتهاء مبادئ الكائنات الى العلة المحركة که مستديره، ... ۲۵.
فياثبات المحرم لكل حركة و انه غير المتحرك، ... ۳۰. مطلب
آخر نافع، ... ۳۵. فی حل مغالطاتهم فی تناهي الازل، ... ۴۰. فی ان
حركة السماء مع انها نفسانية كيف يقال انها طبيعية، ... ۴۵. فی ان
لكل فلك جزوی محرک، ... ۵۰. فی ان النار كيف يتبع الفلك
فی الحركة، ۵۱. اجسام الفلك مختلفة الانواع، ۵۲. تعريف جرم
الكل و نفس الكل؛ المقالة الثانية فی الدلالة على ترتيب فيض
الوجود عن وجوده مبتدئا عن اول موجود عنه، در يازده «فصل»؛
المقالة الثالثة فی بقاء النفس الانسانية والسعادة الحقيقية الاخروية،
در بيست «فصل».

البته رساله مختصر ديگري که مشتمل بر چهار سؤال و جواب
است به اين نام خوانده شده که در صحت انتساب آن به شيخ
ترديد است و نبايد آن را با کتاب معروف و مفصل شيخ با اين
نام اشتباه گرفت.

آغاز: الحمد لله رب العالمين ... و بعد فانی ارید أن أدل فی هذه
المقالة على حقيقة ما عند المشائين المحصلين من حال المبدء و

فرستگان: نسخهای خطی ایران (فنا)؛ بیست و هفت؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276265

جمهوری اسلامی ایران؛ ۲۰۱۳/۱۳۹۰

● ما يؤنث من جسد الانسان و لا يجوز تذكيره / نحر /

عربی

mā yu'annaṭ min jasad-il insān wa lā yajūz-u taḍkīruh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۴۸/۲

خط: نسخ مغرب، بی کا، تا: ۷۳۱-۷۳۰؛ کاغذ: سمرقندی، اص (۳۱پ)، ۱۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۱۶-۲۲۶]

سه مایه دانش علایی < دانشنامه علایی

● المباحثات = اجوبة مسائل فلسفیه / فلسفه / عربی

al-mubāḥiṭāt = ajwibat-u masā'il-un falsafiya

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

شیخ رئیس از هنگامی که در ری میزیست و گاهی که به کار وزارت می پرداخت تا پایان زندگی با شاگردان خویش مانند بهمنیار مرزبان آذربایگانی و ابن زبیلای سپاهانی و شیخ ابوالقاسم کرمانی گفتگوها می کرد و به پرسش های آنان پاسخ می داد. از همین سخنان است که گردآوری شده و نام مباحثات گرفته است. گرچه در برخی از نسخه های آن از بهمنیار (- ۴۳۰ق) و ابن زیلا (- ۴۴۰ق) به مانند در گذشته یاد می شود ولی خود شیخ در پاسخ پرسش دوم میهنی او را بدین کتاب بازگشت می دهد و میهنی در پرسش سوم می گوید من هنوز مباحثات را ندیده ام و همین می رساند که نسخه ای از مباحثات در روزگار خود شیخ به نگارش درآمده بود. شیخ در مباحثات از اشارات خویش که آخرین کتاب او است یاد می کند و نیز از شفا و طریق عرشی و اصول مشرقی و مشرقیان و برهان عرشی و مشرقی و مسائل مشرقی و حکمت عرشی و کتاب انصاف و یکی از مسائل عشر نام می برد و باز می گوید «همین گونه مباحثات» و «مباحثات صدیقی یا صدیق» گاهی هم از بودن در ری و گرفتاری خود یاد می کند و نیز از دربار علایی و تاراج رفتن نگارش های او (در ۴۲۵) و ربودن انصاف و بیماری سخت و نوشتن یکی دو سال چیزی به دست خود؛ و همه اینها می رساند که این گفتگوها میان ۴۰۳ و ۴۰۵ تا نزدیک به پایان زندگی شیخ میان استاد و شاگردان می شده و نسخه یا نسخه هایی از آنها هم به ساخت کتابی درآمده بود. پیداست که شاگردان آنها را فراهم می آوردند چه در برخی از جاها «الجواب بخطه» دارد و در برخی جاها هم «الجواب من الشیخ ابی منصور بن زیله رحمه الله و چنین برمی آید که پاسخ ها گاهی به خط شیخ و گاهی به خط ابن زیلا بوده و از روی آنها نوشته می شده است. می توان گفت که مباحثات در چندین نسخه گوناگونی که هست بهتر از نگارش های دیگر شیخ رأی ها و اندیشه های خود او را می رساند و سرگذشت گفتگوهای او با شاگردانش از آن

بی کا، بی تا؛ محشی؛ ۶گک (۴۹-۵۴پ) [ف: ۴۵۱-]

سه ما ینبغی ان یقدم قبل تعلم الفلسفة < ما ینبغی لمن اراد الشروع فی الحکمة

● ما ینبغی لمن اراد الشروع فی الحکمة / فلسفه / عربی

mā yanbaqī le-man arād-aš šurū' fi-l hekma

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

فارابی در این رساله وظایفی که دوستدار دانش را شایسته است، نشان می دهد. گویا این رساله همان باشد که ابن ابی اصیبعه از آن با عنوان الکلام فی لوازم الفلسفة نام می برد. چاپ: قاهره، بی تا، ۱۳۲۳ق/۱۹۰۵م؛ لیدن ۱۸۹۰

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۱۰/۵-عکس

بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳-۲۳۶]

● ما یؤخذ من أموال الکفار فی حال الغیبة / فقه / عربی

mā yu'xaḍ min 'amwāl-il kuffār fi ḥāl-il ḡayba

شاه میر، اسدالله، ق ۱۰ قمری

šāh mīr, asad-ol-lāh (- 16c)

رساله مختصر استدلالی است در این که: اگر مسلمانی با اجازه امام علیه السلام با کافر حربی بجنگد و او را مغلوب سازد اموال او از آن امام است و اگر در زمان غیبت باشد مال متعلق به غازی خواهد بود.

آغاز: بعد الحمد لولیه و افضل الصلاة و اکمل السلام علی نبیه و آله الکرام ... فهذه تبيان مسألة مهمة فی بیان یؤخذ من اموال الکفار فی حال الغیبة

انجام: و لایحتاج مع ذلك الی ارتکاب التکلف فی استحلال مالهم زایداً علی ذلك و مزید القیود ... التي ذکرناها حسب ما استطعنا کافیه فی المرام ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ضی ۲۰۶۴۱

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ تذکر: شماره بازبایی تصحیح شد؛ ۴ص [اهدایی

ف: ۳۷۶-]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد:

میشن زرشکی ۳گک، اندازه: ۲۱×۱۳سم [اهدایی رهبر: ۳-۹۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۸۴

آغاز: برابر؛ انجام: و ختم الکلام ان شاء الله شافیه تمت

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱۵×۸،

اندازه: ۲۱×۱۳سم [رایانه]

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فنا)؛ بیست و هفت؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازان اسناد و کتابخانه ملی

DIA 276265

جمهوری اسلامی ایران؛ ۲۰۱۳/۱۳۹۰

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۷۶۴

آغاز: بسمله، هذه رسالة عملها الشيخ ابوعلی عبدالله بن سینا رحمة للشيخ ابی الحسن سهل بن محمد بن السهل فی؛ **انجام**؛ و الايض يتم بثلاثة اشياء ما عدا النار و الاصفر بالاربعة كلها و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۰۳۰؛ قطع: رقعی [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۵۰

آغاز: بسمله. هذه رسالة عملها الشيخ ابوعلی عبدالله بن سینا رحمة الله للشيخ ابی الحسن سهل؛ **انجام**؛ و الايض يتم بثلاثة اشياء و الاصفر بالاربعة كلها و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ خفی، بی کا، بی تا؛ قطع: رقعی [رایانه]

● **اعمال پرکار متناسبه / هندسه / فارسی**

a'māl-e parkār-e motanāsebe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۶۶

آغاز: پرکار متناسبه ا ح ف ا ک ل آلتی است مشتمل بر دو ستاره ... باب در عمل پرکار متناسبه (در ۳۴ عمل) ... باب [در زیج جیوب] (در ۲۳ فصل)؛ **انجام**: دوازده عدد و این مطلوب است (سپس «در بیان دعاوی شکل مغنی و ظلی و فروع این دو» است و در تضعیف و شکل قسم دویم و چهارم و در افق مایله و نسبت ستین الی جیب مابین الطولین).

جز تشریح در پرکار متناسبه نسخه مجلس (۲/۲۲۴) در دو باب دومی درسته جبریه به عمل پرکار متناسبه به دلیل و برهان؛ خط: نستعلیق، کا؛ محمد رضا بن محمد هاشم زیدی، تا؛ جمعه شوال ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ وقف خاص و عام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکلی لایبی، ۸۸گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۲/۵×۶ اسم [ف: ۱۶-۴۷۱]

● **اعمال تبدیل سطوح / هندسه / اردو**

a'māl-e tabdīl-e sotūh

فیض، میر شمس الدین

mīr šams-od dīn feyz

رساله‌ای در بیان اعمال تبدیل سطوح تألیف محمد رفیع الدین خان بهادر ملقب به عمدة الدولة بهادر فرزند شمس الامراء بهادر امیرکبیر به دست مترجم رسیده که در آن مطالب به خوبی بیان شده بود. از این رو به درخواست دوستان آن را به اردو ترجمه و تلخیص نموده است. رساله به سبک پرسش و پاسخ بین استاد و شاگرد تنظیم شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۰۷

آغاز: حمد اور شکر اوس صانع کامل قدرت کو سزاوار هی که

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۲۵/۸

آغاز و انجام: برابر

در این فهرست نام مؤلف نیامده است و به استاد فهرست عبدالعظم ۵۸/۱ تعیین گردید؛ خط: نسخ، بی کا، تا؛ قرن ۱۱، ۶ص [ف: ۱۳۴-۱۲۹] (۳-۱۶۹)

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی کا، تا؛ ربیع الثانی ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵ اسم [ف: ۱۳۴-۱۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۳۱۳/۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در این فهرست ذکر نشده است؛ خط: نسخ، بی کا، تا؛ قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۶ص (۱-۱۶)، ۱۷ سطر (۳/۵×۱۳/۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۶ اسم [ف: ۸-۳۹۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۶۷/۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲-۳۱]

۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۹۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا؛ محمد حسین بن محمد مهدی، تا؛ رمضان ۱۲۸۳ق، جا: اصفهان، مدرسه جده صغیر؛ ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۱۱ اسم [ف: ۱-۵۸]

● **اعمال اهل السنة / کلام و اعتقادات / عربی**

a'māl-u ahl-is sunna

رساله‌ای است مختصر در بیان افعال عامه و اهل ضلالت و نیز بدعت‌های که در دین گذاشته‌اند و دیگر آن که بناهایی که مانند مساجد و غیره می‌سازند آیا اجر و ثوابی متوجه آنان می‌شود یا خیر؟

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۱۸/۳

آغاز: الحمد لله علی جزیل نواله و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله و عترته الطاهرین اما بعد فهذه رسالة و جیزة فی تحقیق اعمال اهل السنة

نسخه اصل: کتابخانه سید عزالدین حسینی - زنجان؛ بی کا، تا؛ با تاریخ ۱۲۶۶ق؛ ۱۳ص (۲۸۴-۲۹۶) [عکسی ف: ۳-۴۰۰]

● **اعمال البرانية دون الجوانی (الرسالة المختصر من)**

/ کیمیا / عربی

a'māl-ul barrānīya dūn-al jawwānī (ar-r.-ul muxtaṣar min)

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فتخا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

aqṣām-ul 'ulūm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۵۹/۱۲
آغاز: بسمله. الاول فی بیان علم الادب و هو علم يعرف به التفاهم
عما فی الضمائر بادلة الالفاظ و الکتابة؛ **انجام**: علم الحساب
يعرف منه انواع كيفية الاعداد ... و قضاء الديون و قسمته (حرره
على اكبر)
خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج
قهوه‌ای، اص (۸۹)، ۲۳ سطر (۱۲×۴)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف]:
۱۱-۲۴۶۸]

● اقسام العلوم / متفرقه / عربی

aqṣām-ul 'ulūm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۵۹/۵
آغاز: قال الحكمة استكمال نفس الانسان فی جانبی العلم و العمل
بحسب طاقتها؛ **انجام**: و بعد ذلك بالطب و تدبير المنزل و المدينة
و الله اعلم بالصواب.
با عنوان «فوائد منقولة بخط السيد الشريف»؛ خط: نسخ، کا:
شريف محمد شريف بن باباجان حسینی، بی تا، جا: روستای
رامجین ساوجبلاغ؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ گ
(۵۰-۵۱)، ۲۳ سطر (۱۲×۴)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف]: ۱۱-۲۴۶۶]

● اقسام العلوم / فلسفه / فارسی

aqṣām-ul 'ulūm

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۵/۲
آغاز: حکمت عملی و آن سه قسم است قسم اول علم اعلا، نظر
صاحب این علم در امور است که وجود و حدود آن به هیچیک؛
انجام: قسم هشتم در تعریف اقلیه خطاییه که در مخاطبات جمهور
نافع است و طریق مدح یا ذم یا مخاطبه یا غیرها ... تا ... و او را
قیاس شعری خوانند
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ برخی از سطور به طور چلیبا، فارسی و
عربی، نظم و نثر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی لایه‌ای، ۴ گ
۱۳-۱۷ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف]: ۱-۴۴۶]

● اقسام العلوم العقلية = اقسام الحكمة = تقاسيم

الحكمة و العلوم / فلسفه / عربی

aqṣām-ul 'ulūm-il 'aqlīya = aqṣām-ul ḥikma =
taqāsīm-ul ḥikma wa-l 'ulūm

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-؟-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)
رساله‌ای است از ابن سینا که در نسخه‌های مختلف و

● اقسام عروض / عروض و قافیه / فارسی

aqṣām-e 'arūz

؟ رشید وطواط، محمد بن محمد، -۵۷۳ قمری
raṣīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (-1178)
در اقسام عروض در شعر فارسی که ظاهراً بخشی از «حدائق
السحر» او باشد.
آغاز: بسمله. و بعد فهذه رسالة فی فن العروض، من تصانیف
مولانا رشید الملة و الدین الوطواط، رحمة الله علیه، ... بحر هزج
مثنی سالم

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۲۸۲/۶

آغاز: حمد بیحد ذات احدی را که عروض خیام وجود ... (پس
از یک صفحه) بحر هزج المسدس عروض و ضرب محذوف. چو
از بحر هزج خرم شود دل xx شود آسایش جهان حاصل؛ **انجام**:
بحر کامل بمسدس سالم: چو به بحر کاملت افتد. متفاعلن متفاعلن
متفاعلن xx می شود از دولت تو تازه مرا رخ کهن
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره،
جلد: میسن لایه قهوه‌ای، ۴ گ (۶۹ پ-۷۲ پ)، ۱۷ سطر [ف]: ۵-۴۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۵۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام**: چو ببحر کامل میفتد طرف سخن xx همه وزن
ادیکه عروض چنین کن / متفاعلن متفاعلن متفاعلن xx مناد دولت
تازه چهره تو کهن. کاتب سپس افزوده «تمام شد آنچه منظور بود
تحریر آن در علم عروض و بدیع بعون الله الملک الوهاب و
کاتبه اقل الطلاب غلامرضا المتخلص به حیران و کان الفراغ سنه
۱۲۷۸هـ».

این رساله بخشی عروض از حدائق السحر وطواط است که
غلامرضا حیران یزدی جدا کرده و به این نام در این دفتر آورده
است؛ کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی
آهاردار، جلد: تیماج عنابی یک لایه، ۷ ص (۱۲۶-۱۳۲)، ۱۵ سطر،
قطع: رقعی، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف]: ۱۰-۸۴۷]

۳. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه: ۲/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام**: بکناد دولت تازه چهره تو کین.
خط: نستعلیق زیبا، بی کا، بی تا؛ ۴ گ (۱۷۳-۱۷۶ر)، اندازه:
۱۲×۱۷سم [نشریه: ۵-۱۳۹]

● اقسام علماء / اخلاق / عربی

aqṣām-e 'olamā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۹۱

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف (با تعبیر عبد عیید صاحب
مجموعه)، تا: قرن ۱۱؛ ۱ گ (۴۰۴) [مختصر ف: ۷۷]

● اقسام العلوم / متفرقه / عربی

فرستگان: نسخه های خطی ایران (فتحا)؛؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

استاد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

● ایضاح الايضاح = شرح الايضاح فی المعانی و

البيان / معانی بیان / عربی

īdāh-ul īzāh = š.-ul īzāh fi-l ma'ānī wa-l bayān

آقسرائی، محمد بن محمد، -۷۷۱ قمری

āqsarāī, mohammad ebn-e mohammad (- 1370)

وابسته به: ایضاح فی المعانی و البيان؛ خطیب قزوینی، محمد بن عبدالرحمن (۶۶۶-۷۳۹)

شرحی است بر «ایضاح» محمد بن عبد الرحمن خطیب دمشق. در این شرح مطالب پیچیده و مشکل توضیح داده شده و اشکالاتی که شارحان مفتاح العلوم بر آن وارد کرده‌اند پاسخ داده است. مؤلف ابتدا بخشی از متن را ذکر کرده سپس به توضیح مبهمات پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۷۶۷

آغاز: بسمله، الحمد لله على نواله و الصلاة على سيدنا محمد و آله و بعد فلما صعب على كثير من الطلبة فهم كثير من مقاصد الايضاح و استخراج كنوز اشاراته من معادن عباراته الفصاح الفت هذا الكتاب؛ **انجام**: و لماتم انصابه من القلم بعون الله الفتح سميناه بايضاح الايضاح و الذى ترجمه من الناظرين فيه تدارك خله بالاصلاح رزقنا الله و اياهم الخير و الفلاح.

خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: ۹۸۴ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده در ۹۸۷؛ تملک: محمد هادی حسینی در ۱۰۹۷ در اکبرآباد؛ خط مهرگونه مالکیت با رقم «عبدالاحد الصمد عفی عنه ۱۳۲۳»؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوای، رویه پارچه مشکی، ۹۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۷×۱۹سم [ف: ۲۵-۱۹]

● ایضاح باستار غموض قواعد الاسلام / فقه / عربی

al-īdāh bi-astār-i gumūd-i qawā'id-il islām

علامه حلّی، حسن بن یوسف، ۶۴۸-۷۲۶ قمری

'allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251-1326)

اصفهان؛ مکتبه الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۰۳

خط: نسخ، بی‌ک، بی‌تا؛ ناقص است؛ ۲۲۴گ، اندازه: ۲۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲۷]

● ایضاح براهین مستنبطة فی مسائل عویصة =

المسائل العویصة / فلسفه / عربی

īdāh-u barāhīn-in mustanbiṭa fi masā'il-in 'awīṣa = al-masā'il-ul 'awīṣa

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۹۳۷-۴۲۸ قمری

ebn-e sinā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

رساله کوتاهی مشتمل بر سه «فصل»: ۱. برهان وجود خدا؛ ۲. برهان بر جوهر بودن نفس؛ ۳. برهان بر بقاء نفس.

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

اهدا به: حسین علی خان پسر عماد الدوله شیخ علی خان زنگنه اعتماد الدوله صدر اعظم زنگنه

تاریخ تألیف: شنبه ۸ صفر ۱۰۸۸ق

شرح فارسی است بر رساله «الفصول النصیریة» خواجه نصیر طوسی که به دستور شیخ علیخان نگاشته است. «آیات الاحکام الفقهیة» از همین مؤلف در الذریعة (۴۴/۱) معرفی شده است.

آغاز: بسمله خوشترین فصلی از فصول که شجره طیبه ارباب عقول در وی شاخ و برگ نشو و نما بر خود چید و غنچه مامول و امن شکفتن گیرد ... و بعد در مرایای صافیة ارباب

انجام: لتعلیقة على الرسالة الشریفة الموسومة بالفصول النصیریة فلنختم الکلام حامدین لله شاکرین لانه ... فرغ من تألیفه مؤلفه الفقیر الی لطف اللطیف الخفی ابن محمد شفیع علاء الدین الشهیر بملک علی التونی ... فی غده السبت ثامن من شهر صفر. ۱۰۸۸ ...

[الذریعة ۳۸۵/۱۴؛ دنا ۳۲۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۷۱/۹ شرح باب حادی عشر] که خطای فهرست‌نگار مرعشی به آن منتقل شده]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۳۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام**: بلطقه و کرمه لإتمام مانتصبنا لتعلیقه علی الرسالة الشریفة الموسومة ... ناتمام.

خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «بسم ا...» (مربع)، «أفوض أمری الی الله عبده عبدالرحیم» (مربع)، «عبد الرحیم» (بیضی) که گویا مربوط یک شخص می‌باشد، همراه با تملک وی با تاریخ ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مشکی ضربی با ترنج، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۱۲×۶)، اندازه: ۱۷×۱۰سم [ف: ۳۶-۱۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۵۰۴

خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: **انجام**؛ با سر لوح زرین؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی زرکوب مقوایی، ۲۱۰گ، ۱۱ سطر (۱۶/۵×۷)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۶/۵×۷سم [ف: ۱۶-۲۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۸۴۹

آغاز و **انجام**: برابر

در فهرست این نسخه به نام شرح باب الحادی عشر معرفی شده که به قرینه آغاز و **انجام** تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌ک، تا: ۱۲ شوال ۱۰۹۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۱۲سم [ف: ۱۸-۴۲]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۳/۱۰۹-۶۵۵۹/۱

آغاز و **انجام**: برابر

خط: نسخ، بی‌ک، تا: ۱۲۵۳ق؛ مصحح، با علامت بلاغ در ۱۲۵۳؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۱۴سم [ف: ۵-۲۶۲۷]

فرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

ب باه < لذة النساء منظوم
ب باه < معالجات امراض قوه باه
ب باه < قوه باه

● الباه / طب / عربی

al-bāh

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۹۱۸۵-۲۵۲؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802-867)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۷/۶۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۷؛ ۷ گک
(۲۰۸-۲۱۰) [فیلمها ف: ۱-۴۷۱]

● الباه (رسالة فی) / طب / عربی

al-bāh (r.-un fi)

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱-۳۱۳ قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakaryā (866-926)

این کتاب همان است که در «عیون الانباء» به نام محمد بن زکریا رازی مسطور است و مشتمل است بر ۱۳ (دو نسخه مجلس ۱۰) «فصل»: فی ذکر المضار المتولدة عن الاسراف فی الباه؛ فی تلاحق الضرر الحادث عن الافراط فی الجماع قبل ان يعظم و يغلط؛ فی الاوقات التي يستحب و يكره الجماع و المدة التي ينبغي ان يكون فيها؛ فی المنافع الكلية و استعمال الجماع؛ فی الدلائل علی الاسباب و العلل التي من اجلها ينقص الباه او يبطل و علاج ذلك؛ فی توليد المنی و تكثيره و ترفيقه و مبلغ الانتفاع به فی القوة علی الجماع؛ فی ذكر الاغذية و الاشربة المفردة المكثرة للمنی و فی المحركة و فی الذي يجمده و ينقص منه؛ فی الادوية المركبة النافعة فی توليد المنی و تهيجه و تفصيل و تمييز تلحق بها؛ فی الحقن و الحمولات المهيجة للباه؛ فی المسوحات المنعظه و المشددة؛ فی الاطعمة المعينة علی الباه؛ فی الاستعمال التي يستحب و التي يكره و فی افعالها؛ فی الاشياء الملذذة و المضيقه و المسخنة و المطيبة ...

آغاز: بسملة قال محمد بن زکریا ره انه و ان كانت الكتب المؤلفة فی الباه كثيرة عزيزة موجودة فانی لم ار منها الى هذه الغاية كتابا

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۵۲/۱۲-طباطبائی

آغاز: الحمد لله خالق الشهوات ... كانت شهوة الباه قد وصلها الله بقلوب الناس؛ انجام: و یؤخذ منه ثلثة درهم فانه كاف فی ذلك و الله الموفق.

این رساله دارای ده فصل است؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمود دستجردانی، تا: ۹۹۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی زرد رنگ، ۴ گک (۷۶-۷۳)، ۲۵ سطر، قطع: وزیر، اندازه: ۲۳/۵×۱۵سم [ف: ۲۲-۱۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۰/۱/۱۰

آغاز: الحمد لله خالق السموات ... كانت شهوة الباه قد وصلها الله بقلوب الناس؛ انجام: و یؤخذ منه ثلثة درهم فانه كاف فی ذلك و الله الموفق.

این رساله دارای ده فصل است؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: دولت آبادی ضخیم، جلد: مقوا با روکش کاغذ زرد و عطف تیماج قرمز، ۱۱ص (۱۰۴-۱۱۴)، ۲۳ سطر، قطع: رقعی، اندازه: ۱۹×۱۳سم [ف: ۱۹-۱۹۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۰۹۸

آغاز: برابر؛ انجام: لمن يحتاج الى علاج هذا العضو من النظر. فصل: ۱۳. نسخه ناقص؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: رضاخان نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۴۸گک، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۷/۳×۱۸سم [ف: ۱۹-۴۶۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۷۳/۱۶

آغاز: برابر؛ انجام: و به الحول و القوة. تمت ... علی يد اضعف عبدالله محمد منصور ابن ولی الله فی سنة ۱۰۸۶
بی کا، بی تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۴ گک (۸۹-۹۲پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷-۴۲۶]

● الباه = تقوية الباه / طب / عربی

al-bāh = taqwīyat-ul bāh

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

این رساله در بیشتر فهرست‌ها به ابن سینا نسبت داده و نوشته شده که برای ابوسهل حمدوی نوشته ولی به طوری که در فهرست ادبیات آمده گویا نخست این مسئله (الباه) از محمد بن احمد بن فرجه پرسیده شده سپس ابن سینا پاسخ داده است.

آغاز: بسملة. الحمد لله حمداً يكون كفا لنعمة الظاهرة و الباطنة و الصلوة علی انبيائه و اوليائه الطاهرين و خصوصاً علی خير الخلائق محمد و آله و عترته. مسئله طيبة سئل عنها الشيخ الرئيس اعلى الله درجته ليعتنى بموجبها سألها عنها بعض الاكابر و ذلك انه قال: يضعف الباه عند علو السن و بلوغه اثنین و ستین سنة بعد ان اولد فی شبابه ... و يبطل لذاته، الجواب و بالله التوفيق انه لابد لمن أثر تصور علم من العلوم من مقدمة كلام يكون فيها ارشاد علی سبيل غرضه و تمهيد لنيل مرامه ليحيط علمه بالجواب من غير تقليد و يثق نفسه بما يسمع منه لا يشوبها ريب فيكون الجواب شافيا غير مختوم و الكلام تاما غير مختزل ...

انجام: فيما قلت سارعت الى الزيادة انشاء الله تعالى تمت الرسالة شيخ الرئيس روح الله رسمه و قدس نفسه فی الباه الحمد لله تم [فهرست مصنفات مهدوی ۵۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۰۷/۵ «باه‌نامه منظوم»، ۳۹۹۶-۳۹۹۷]

فرستگان: نسخ‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

DIA 276242

اسلامی ایران؛ ۲۰۱۳/۱۳۹۱

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۲۴۶/۳

کا: محمد علی گلپایگانی، تا: ۱۱۱۷ق [ف: ۳-۱۵۳]

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ ۶گ (۴۵-۵۰پ) [ف: ۲۱۰-۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۹/۸

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد نصیر، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، یک لائی ۱۰۰×۱۴۵، ۲۰ص (۱۵۲-۱۷۲)، ۱۴سطر (۵/۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۷-۱۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خفی، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقمی [رایانه]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۷۷/۵

آغاز: برابر؛ انجام: و مثال الدهن الهوا و مثال الزیبق الماء مثال و الایض يتم بثله لیس فیها الناری و الاصفرا بالاو

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، کا: محمدرضا حاجی محمود اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۹ص (۱۹۸-۲۰۶)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴۴-۱۱۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۳۸۶/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: ۹ صفر ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۵گ (۱۸۶-۱۹۱)، اندازه: ۵/۱۷×۲۲سم [ف: ۹-۱۶۸]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۹۸/۳-۵

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی تا؛ ۲۲گ (۱۰۸-۱۲۹ر) [ف: ۱-۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۱۳/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱-۶۴۹]

۱۱. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه: عکسی بدون شماره/۲

بی کا، بی تا؛ ۶گ [نشریه: ۵-۲۳۶]

۱۲. شیواز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه: ۱۳۸/۱۸

بی کا، بی تا [نشریه: ۵-۲۲۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی کا، بی تا؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی ضربی مقوایی، ۴گ (۳۶۵-۳۶۸ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶-۲۴۳۲]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۹۹۲/۲

خط: نسخ، بی کا، بی تا [نشریه: ۷-۲۶۴]

● امر مستور الصنعة (ترجمه) = الاکسیر (ترجمه) / کیمیا

/ فارسی

amr-o mastūr-es san'a (t.) = al-iksīr (t.)

وابسته به: امر مستور الصنعة = الکیمیا = الاکسیر؛ ابن سینا، حسین

● امر مستور الصنعة = الکیمیا = الاکسیر / کیمیا / عربی
amr-u mastūr-iş şan'a = al-kimyā = al-iksīr

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۴۳۷-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

اهداء به: شیخ ابوالحسن احمد بن محمد سهیلی وزیر خوارزم دستوراتی است که ابن سینا به فکر خود بدانها رسیده بدون کمک گرفتن از گفته های کیمیاگران، نگاشته و دارای نه «فصل» می باشد: ۱. الامر الکلی لهذه الصناعة؛ ۲. طلب الصنع؛ ۳. الجوهر المختلط؛ ۴. الجوهر الملحم؛ ۵. الجوهر المثبت؛ ۶. ترکیب؛ ۷. غیر المعذنیات؛ ۸. التدبیر للتصعید؛ ۹. اتمام العمل. به نام «رسالة فی امر مستور الصنعة» نیز خوانده می شود و ترجمه فارسی هم دارد.

آغاز: بسمله هذه رسالة عملها الشيخ ابوعلی سینا رحمة الله بن عبدالله للشيخ ابی الحسن سهل بن محمد السهلی فی الحکمة المستورة. قال جرى بينی وبين الشيخ الموفق العالم ابی الحسن سهل بن محمد (السهلی) ادام الله توفیقه و عزه فیما يعرفه مفاوضة فی امر مستور الصنعة و التمس منی تقرير ذلك فی جزء لیکون تذکرة منی له و ان ادله علیه من الوجه الذی توصلت الیه انا فیما فکرت و تأملت و قد ذکررت فی فصول تسعة (الفصل الاول فی الامر الکلی لهذه الصناعة) کنت ادام الله عز الشيخ الرئيس السیداد قی النظر فی الامور الکلی لهذه الصناعة) کنت ادام الله عز الشيخ الرئيس السیداد قی النظر فی الامور الطبیعیة ...

انجام: يتم بثلاثة اشياء ما عد النار و الاصفرا بالاربعة کلها چاپ: به کوشش احمد آتش (استانبول، مطبعه سی: ۱۹۵۳م) [نسخه های منزوی ۶۳۵؛ مجمع علمی العراقي ۲۴۸/۳ و ۲۵۳/۳ و ۲۵۷/۳؛ فهرست مصنفات ابن سینا، مهدوی، ص ۴۲]

شرح و حواشی:

۱- امر مستور الصنعة (ترجمه) = الاکسیر (ترجمه)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۱/۸-ف

نسخه اصل: اونیورسیتیه ش ۴۷۲۴؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ربیع الاول ۷۰۰ق؛ ۴گ (۶۶-۶۳)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۳۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۴۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه ای، ۹گ (۱۲۱-۱۲۹پ)، ۴/۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۳۱/۹سم [ف: ۷-۸]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۳۲۳/۲

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷-۲۷۸]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۵۷/۲

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

[۱۳۶] [مختصر ف: ۴۰۳]

« امر النفس و امر العقل » اختلاف الناس فی امر النفس و العقل

● الامر بالشی هل يقتضى النهی عن ضده / اصول فقه /

عربی

al-amr bi-š-šay hal yaqtaḍi-n nahy 'an ḍidd-ih

روزدری، علی، -۱۲۹۰ قمری

rūzdarī, 'alī (- 1873)

آغاز: بسمله، و هو حسبی و نعم الوکیل، اصل اختلافوا فی ان الامر بالشی هل يقتضى النهی عن ضده اولاً علی اقوال یاتی تفصیلها و قیل

انجام: قصدها اجمالاً و لو بعنوان كونها هی الداعیه للامر لو لا المانع منه تمت المسئلة و الحمد لله اولاً و اخرها

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۵۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی ک، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید فرنگی آهاردار، جلد: تیماج سرخ ترنج‌دار دور منگنه، ۱۴ص (۱۶۱-۱۷۵)، ۲۶ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۲۲×۱۵/۵سم [ف: ۱۰-۱۸۵]

۲. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه: ۲۲/۲

آغاز: برابر

خط: تحریری نازیبا، کا: آخوند ملا محمد علی گواری، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی با رویه پارچه گلدار، ۵۲گ (۱-۵۲پ)، قطع: وزیری، اندازه: ۲۱×۱۷سم [ف: ۱-۳۶]

● الامر بالشی هل يقتضى النهی عن ضده / اصول فقه /

عربی

al-amr bi-š-šay hal yaqtaḍi-n nahy 'an ḍidd-ih

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰-۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānshāhī, mohammad hādī ebn-e 'abd-or-rahīm (1835-1918)

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۵۳/۵

آغاز: بسمله حمدله اما بعد الکلام فی ان الامر بالشی

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی کاهی، جلد: مقوا عطف و گوشه تیماج مشک، ۱۹ص (۳۹۳-۴۱۱)، اندازه: ۳۰×۱۴سم [ف: ۱۳۶-۱۳۶]

● الامر بالشی هل يقتضى النهی عن ضده / اصول فقه /

عربی

سنة ثلاث و ثمانین و ستمائه یكون نزول عیسی (ع) و تظهر قبلی ذلك من احوال المهدي ما شاء الله ... و اما زمان ظهور المهدي علی یقین فمعلوم؛ لكن لا یمكن التصريح به، لكن فی سنة ست و ستین تظهر آیه عظیمه تكون سیبا لایمان اكثر المنكرین لاحوال القيامة و ما ذكرنا من امر المهدي فی سنة ست و ستین و ستمایة ایضاً تشاهد الخلق من الآيات ... المنبة علیها بلسان النبوة و التحقیق. و الله ولی التوفیق وله الحمد و علی رسوله محمد الصلوة و السلام نسخه اصل: ایاصوفیه ۴۸۴۹؛ خط: تحریری، بی ک، تا: ۶۹۷ق؛ ضمن مجموعه رساله‌های ابن سینا، مقابله شده، این یکی به خامه دیگری ست و تازه تر؛ ۱۲گ (۱۶۹-۱۸۱) [عکسی ف: ۲-۲۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۹۰/۴۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۱-۵۷۸]

● امر المهدي (ع) / کلام و اعتقادات / عربی

amr-ul mahdī

رساله‌ای است درباره حضرت صاحب الزمان (عج) به رمز، مؤلف گوید: «شیخ ما شیخ موسی بن محمد صائغ با مردی از اهل خلاف درباره امام زمان بحثی نمود و از من خواست که در این مسأله به صورت رمز کتابی بنویسم».

قیم؛ گلیایگانی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۳/۲-۶/۱۳۳

آغاز: بسمله اقول کان فی زماننا رجل من اهل الخلاف يدعی معرفة الحقيقة و الرمز فاجتمع ببعض اخواننا المعاصرين لنا و هو شیخنا الشیخ موسی بن محمد الصائغ ... و هی بسم الله الرحمن الرحیم اقول اروی انه بعد انقضاء؛ انجام: و هو نحن و نحن نحن و هو هو ای نحن هو وجوداً و اثباتاً و عیاناً و نحن غیره کلاً و جمعاً و احاطه الی الله تصیر الامور انا لله و انا الیه راجعون.

خط: نسخ، بی ک، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۲۹۶ق، جا: همدان؛ مصحح؛ ۱۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۱۱سم [ف: ۴-۲۰۴۵]

● امر النفس = رساله كتبها الشیخ الرئيس الی تلمیذه

الجوزجانی / فلسفه / عربی

amr-un nafs = r.-un kataba-hā šayx-ur-ra'īs ilā tilmīḍ-ih al-jawzjānī

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

ابوعلی سینا آن را برای ابوعمید جوزجانی نوشته است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۱/۱-ف

نسخه اصل: اونیورسیتیه ش ۴۷۲۴؛ خط: نسخ، بی ک، تا: ربیع الاول ۷۰۰ق؛ ۴گ (۱-۴)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۳۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۳۲/۲۰

خط: نستعلیق تحریری، کا: شاه مراد فراهانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۱گ

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فتخا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

ناتمام: و تقرر عادات برگزیده آن ارسطوی فلاطون فطنت.
خط: نستعلیق، بی ک، بی تا؛ مجدول، دارای سر لوح رنگین؛ جلد:
تیماج قرمز ضریبی، ۱۷ گ، ۹ سطر، اندازه: ۲۲×۱۶ سم [ف: ۹-۲۶۵]

به انتظام لشکر و مجلس انتظامات < تنظیم لشکر و مجلس اداره

● **انتفاء المركب بانتفاء بعض أجزائه / اصول فقه / عربی**
intifā'ul murakkab bi-intifā'-i ba'd-i ajzā'-ih

بهبهانی، عبدالحسین بن محمد باقر، -۱۲۴۰ قمری
behbahānī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e mohammad bāqer (-
1825)

رساله استدلالی ضمن چند «تنبيه» بر این که اگر جزء عبادت از ارکان باشد یا از بین رفتن آن جزء، عبادت نیز باطل خواهد بود و اگر از ارکان نباشد صحیح است.

قیم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۸۲/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... تنبيه الأصل فی کل جزء من اجزاء المركب أن يكون ركنًا ينتفى بانتفائه المركب؛ انجام: و هو متجه لو ثبت المطلوب بدليل غير العموم المذكور و الا فللتأمل فيه مجال خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن ابوالحسن، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد:
تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۷ گ (۳۶-۴۲ پ)، اندازه:
۱۵×۱۰/۵ سم [ف: ۲۵-۵۱]

● **الانتفاء عما نسب اليه من معارضة القرآن / کلام و**

اعتقادات / عربی

al-intifā' 'ammā nusib-a ilayh min mu'arīḍat-il qur'ān

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۳۷-۴۲۸ قمری
ebn-e sinā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

رساله خطاب به شیخ فقیه (؟) ابوعمید جوزجانی است که می‌خواست با او به سپاهان برود و در پاسخ نامه او از دشمنان خویش که از آنها به نام «حمقی همدان» یاد می‌کند و از کسی که بسیار با او ستیزه کرد می‌نالد و می‌گوید که دیگران او را بر این گستاخی برانگیخته‌اند (گویا این کار هم در همدان شده بود). او در اینجا از خطبه‌های خود که در خدا و پیامبرشناسی ساخته و در آنها از صابثیان و مجوس و نصارا و جبریان و کسانی که قدر را نمی‌پذیرند خرده گرفته است - و گویا همینها بود که دستاویز همان دشمنان در کافر و معارض قرآن خواندن او شده بود - یاد می‌کند و می‌گوید که نسخه‌های آنها از میان رفت ولی برخی از شاگردان نسخه‌ای از آنها دارند و شایسته است نسخه آنها را به ری بری تا بزرگان آنجا بدانها بنگرند و بدانند که با خرد و دین ناسازگار نیست. باز می‌گوید که این دشمنان چون این خطبه‌ها را بدیدند گفته‌اند که سجع فراوان در آنها هست ولی معانی آنها پاکیزه است و نمی‌توان از

آنها خرده گرفت مگر این که با چیزهای دیگری از آن چیزها که یکی از بی‌خردترین آنها ساخته و در آن به برخی از صابثیان و ترسایان تاخته است بیامیخت و به او بست تا مایه رسوایی او گردد. چنین هم کردند و پاره از این خطبه‌های ساختگی را در همدان من بدیدم و بسیار زشت و ناپسند یافتم و ساختگی بودن آنها هم آشکار و هویدا بوده است. آن بی‌خردترین مرد را هم من و هم تو دیدیم. آن دشمن مرا هم من بیزارم که زبانم را به دشنام او بیالایم و سودی هم نخواهد داشت - می‌دانیم که شیخ از این گونه خطبه‌ها بسیار دارد و چندتایی را هم شناخته‌ایم و گویا همینها بود که بهانه بدست دشمنان او داده و او ناگزیر شده بود در پاسخ جوزجانی این گفتار را بسازد. (دانش پژوه)

آغاز: رساله الشیخ ابی عمید الجوجانی (کذا و ظاهراً الی ابی عمید الجوزجانی) جواباً عما کتب الی الشیخ رئیس روح الله رمسه فی الانتفاء عما نسب الیه من معارضة القرآن بسملة عونک یا لطیف وصل خطاب الشیخ و وقف علی مضمونه و استجمست حظ الانس بما بشرنی فی من خبر سلامته و ماصمم علیه من مرا فقه الصحه الی اصفهان ... و اما ذلك الحديث الذي بلغه من الانسان الذي ذكر فلا تلفتن ... فان من عرف قدری و وزنی زاد امثال هذا الفن عنی.

انجام: : ولی من مثله شغل شاغل و لیس فی الاشتغال به طائل و الشیخ يتامل هذا و يعرفه ... و لیعلم ان البری، جرى و ان الکذب لاجریه و ان الباطل لانهار لليلة و العقول قاعدة للتمیز بمرصد و السلام.

چاپ: در رسائل ابن سینا (استانبول: ۱۹۵۳م)

[فهرست دکتر مهدوی: ۴۴-۴۵؛ فتواتی ص ۲۵۹ و ۳۱۰]

۱. تهران؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی؛ شماره نسخه: ۳۵۹/۵-عکسی و

۳۷۱/۵-عکسی و ۴۲۷/۵-عکسی

آغاز: برابر؛ انجام: برابر

نسخه اصل: ایاصوفیا، ش ۴۸۴۹؛ خط: نسخ کهن، بی ک، تا: مقابله

شده ۶۹۷ق، در کناره پایان نسخه آمده که نامه خطاب به ابوعمید

جوزجانی است؛ ۴ص (۵۳-۵۶) [عکسی: ۲-۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۹۰/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا. در فهرست با عنوان «کتاب الی بعض

الفقهاء فی تبرئة نفسه» [فیلمها ف: ۱-۵۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۲۳/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی ک، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد:

تیماجی مشکی، ۳ص (۱۷۸-۱۸۰)، ۱۹ سطر، قطع: خستی، اندازه:

۱۳×۱۸ سم [ف: ۱۰-۱۹۸۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۱۳۶-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. رساله ابن سینا الی صدیق فی ابطال

ما نسب الیه فی الخطب؛ بی ک، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276241

استاد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۰/۲۰۱۲

برآمدن یادداشت‌های سفر گذشته را با یادداشت‌های سفر اخیر توأم نمایم و بدین ترتیب شرح یک مسافرت دو راهی را که مشتمل بر دوازده کشور است (لبنان، مصر، ایتالیا، سوئیس، بلژیک، فرانسه، انگلستان، از یک طرف و ترکیه، یونان، یوگسلاوی، اتریش، آلمان از طرف دیگر) با هم تلفیق می‌شود. پس از آن می‌نویسد که قسمت مهمی از اطلاعات از راهنماها و کتب و منابع مختلف اقتباس و استخراج شده، زیرا در سفر اول به واسطه اشتغال به مأموریت و در سفر دوم به علت ضیق وقت موفق نشده تمام جاهای دیدنی مسیر خود را ببیند. از تاریخ‌هایی که در این مجلد و مجلدات دیگر آمده دانسته می‌شود وی در سال‌های ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ ش به تدوین این سفرنامه‌ها اشتغال داشته است. در شماره ۱۰۸۰۲ ص ۱۲۰-۱۲۱ از سفرنامه پدرش به اروپا یاد می‌کند که ۴۰ سال پیش در ۱۳۲۵ ق نوشته شده بود و گفته که وی گزارش روزانه و وقایع ایام خود را از اوایل عمر تا آخرین روز زندگی نوشته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۰۸

آغاز: انگلستان. در نظر داشتم ضمن مسافرت به اروپا اطلاعاتی راجع به راه آهن انگلستان کسب کنم ولی سفر به آن کشور جزو برنامه نبود؛ انجام: که به وسیله قطار، اتوبوس با کشتیهای مجهز در ایام تعطیل از آنها استفاده کند
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کاه، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوای ساده، با روکش پلاستیکی، فزری، ۷ گگ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲ سم [ف: ۲۰-۳۴]

● انگیزیسویون در ایران / فارسی

angīzīsiyūn dar īrān

کسروی، احمد، ۱۲۶۹-۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890-1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۷-۴۷۵۴-ف

بی‌کاه، بی تا [فیلمها ف: ۳-۹۹]

● ان لکل حیوان و نبات ثباتاً / فلسفه / عربی

inn-a li-kull-i ḥaywān-in wa nabāt-in ṭubātā

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۹۳۷-۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

سؤال و جوابی است بین ابوسعید ابوالخیر و ابن سینا. می‌پرسد آیا در گیاهان و جانوران جسمی هست که پایدار باشد. آغاز: و کتب ایضاً قدس الله روحه العزیز سرمدالله تعالی فی بقائه لیرتع الخدم فی ریاض فضائله و یکرع الحشم فی حیاض منائحه و فواضله مالبرهان علی ان (فی) کل حیوان و نبات ثباتاً و ان ذلک الثبات جسم و ان فی اجزاء الجسم ماهو اولی بالثبات من

● انگشت شماری = حساب عقود انامل / متفرقه / فارسی
angošt-šomārī = hesāb-e 'oqūd-e anāmel

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲/۲۱

خط: نسخ، کاه: محمد طاهر بن ولی محمد طیب مشهدی، تا:

۱۳۰۹ ق؛ کاغذ: ترمه، ۲ ص (۱۴۰-۱۴۱) [نشریه: ۲-۱۰۶]

● انگشت شماری / متفرقه / فارسی

angošt-šomārī

غیرمانند:

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۵/۲۴-ف و ۹۱۶/۲۴-ف

نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کاه،

بی‌تا؛ ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۳۹ و ۵۴۹]

● انگلستان / سفرنامه / فارسی

قراقرلو، مسعود، ق ۱۴ قمری

qarāgozlū, mas'ūd (- 20c)

یادداشت‌های سفر مسعود فرید به ۱۲ کشور دنیا است. خود او در مقدمه نسخه شماره ۱۰۸۰۹ - که اولین مجلد کتاب است ولی آخرین شماره ثبت را خورده - علت سفرها و جمع‌آوری یادداشت‌هایش را چنین نوشته است: «تاکنون برای نگارنده دو بار فرصت مسافرت به قاره اروپا دست داده است: اواخر خرداد ۱۳۲۶ در اجرای تصویب‌نامه دولت از طرف راه آهن دولتی ایران مأموریت یافتیم عده‌ای از مأموران راه آهن را که می‌بایستی برای کارآموزی به اروپا بروند سرپرستی نمایم و بار دیگر در اواسط سال ۱۳۴۵ به منظور معاینه پزشکی. در این دو سفر مجموعاً از دوازده کشور دیدن کردم. در مراجعت از سفر اول یادداشت‌های ادواری خود را در مجله راه‌آهن منتشر کردم، منتها برای آن که زیاد خشک و کسل‌کننده نباشد شمه‌ای از مشهودات خود را بدان افزودم ... پس از آن که سلسله مقالات در متجاوز از بیست شماره مجله منتشر شد (موقعی که از شورای عالی راه آهن به سازمان برنامه منتقل شده بودم) نفهمیدم اولیاء وقت روی چه ملاحظات و مصالحی چاپ بقیه یادداشت‌ها را که می‌رفت وارد مرحله حساسی شود متوقف نمودند و بدین ترتیب انتشار مشاهدات و مطالعات ناقص ماند. از آن تاریخ به بعد پیوسته در صدد بودم راهی برای تکمیل آنچه قبلاً منتشر شده بود منتها با خصوصیات بیشتر به صورت سفرنامه بنگارم ولی پیش آمده‌های گوناگون مانع از انجام این نظر شد. به علاوه تصور می‌کردم پس از گذشت مدت طولانی نوشتن شرح مسافرتی که نزدیک بیست سال از تاریخ آن گذشته بی‌مورد و خالی از فایده خواهد بود ... در بازگشت از سفر دوم در صدد

النفس المخالفة للحق عن النفوس البشرية بعد الموت ان في الصور الموجودة في النفس المخالفة للحق راين احدهما انها تكون مخليه ولا يكون معقوله البتة و الثاني انها تكون متخيله و معقوله.

انجام: فقد صح ان الصور المعقولة المخالفة للحق تنفسح عن النفس البشرية بعد مفارقة التخيل ... هذا ما حضرني ادام الله علو سيدنا الاستاد و امتعنا بطول بقاءه من تفضله على عبده ان يسط عذره في هذا الاسترسال و يسد خلله و يصلح فاسده و الحمد للمتمم الامال في الغدو و الاصال و صلى الله على خير الانبياء و المرسلين محمد و آله الطاهرين.

[دنا ۲۰۷/۲ (۱۵ نسخه)؛ فهرست مصنفات ابن سينا مهدوی ۵۰؛ مجمع علمی عراقی ۱۲۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۲۳/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماجی مشکی، ۵ص (۱۸۵-۱۸۹)، ۱۹ سطر، قطع: خشتی، اندازه: ۱۸×۱۳سم [ف: ۱۰-۱۹۸۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷۶/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۳گک (۱۹۱-۹۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۷/۵سم [ف: ۳۶-۶۲۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۸۹/۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ دارای علامت «وقفاً عاماً»؛ کاغذ: شرقی، ۱گک (۹۶پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۱-۷۰۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۵۶

خط: نستعلیق، کاه: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ در این نسخه دارد: «مقالة بعض الحكماء»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی ضربی زرکوب مقوایی درون سرخ، ۲ص (۴۰۴-۴۰۵)، ۲۸ سطر (۱۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۲۴/۵×۱۸سم [ف: ۹-۱۰۲۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۵۲/۱۴

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کاه: شهاب الدین علی حسنی حسینی طباطبائی شولستانی، تا: شنبه ۲۷ ذیقعد ۱۰۱۹ق، جا: اصفهان؛ ضمیمه: گفتاری مختصر در چگونگی صدور کثرات از مبدأ واحد، منسوب به خواجه نصیرالدین طوسی، سوادنامه شیخ صدرالدین قنوی بشیخ سعدالدین حموی در میحث صدور عالم. آغاز آن: «مسئلة کلیه فی الحقائق الذی یمكن ان یبین و یعبر من کیفیت صدور العالم عن الله و ترتیب الموجودات معنی و صورة»؛ کاغذ: آهاری نخودی،

۴. مشهد؛ مدرسه خیبرات خان؛ شماره نسخه: ۳۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کاه، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی ضربی، ۳۰گک، ۲۴ سطر (۲۶×۱۰/۵)، قطع: خشتی، اندازه: ۲۱×۱۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۸۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاه: علی رضا بن ازهریر (زهیر؟) قمی، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۴۱گک (۶۹پ-۱۰۹پ)، متغیر بین ۲۰-۲۵ سطر (۱۶×۱۰)، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۱۳-۲۲۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۱۶/۵

آغاز: برابر؛ انجام: و آله الهادین الی الرشاد، و فرغ عنه مؤلفه الفقیر الی الله العنی ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی کاه، تا: در عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۴گک (۱۹۴پ-۲۲۷پ)، اندازه: ۱۸×۱۳/۵سم [ف: ۱۳-۱۰۲]

۷. قزوین؛ مدرسه امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۰۴/۹

آغاز و انجام: برابر

بی کاه، بی تا؛ جلد: تیماج سیاه سوخت با ترنج با سر، ۱۲گک [ف: ۱-۴۰۰]

۸. دامغان؛ قمر بنی هاشم (ع)؛ شماره نسخه: ۱۱۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۳۶گک، اندازه: ۲۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰]

● انفساخ الصورة الموجودة في النفس = الصورة

المعقولة المخالفة للحق / فلسفه / عربی

infisāx-uş şūrat-il mawjūda fi-n nafs = aṣ-ṣūrat-ul ma'qūlat-ul muxālifa li-l-ḥaqq

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۲۳۷۰-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

فایده فلسفی کوتاهی است از ابن سینا در پاسخ به سؤال کسی درباره «انفساخ الصور الموجودة في النفس المخالفة للحق في النفوس البشرية بعد الموت». موضوع در آن است که آنچه در نفس صورت می‌بندد و نادرست می‌باشد پس از مرگ تباه می‌گردد یا نه؟ شیخ آن را برای بزرگی که «سیدنا الاستاد الرئيس الاجل» می‌خواند نوشته است و می‌گوید که چون خیال و پندار با مرگ از میان می‌رود از صورت‌های ذهن آنچه نادرست و بد باشد نخواهد ماند، تنها آنچه درست و نیکو باشد چون از روان می‌تراود پایدار می‌ماند.

آغاز: بسملة الحمد لله رب العالمین ... قدما تفق النظر فيما امر به سیدنا الاستاد الرئيس الاجل ... و هو انفساخ الصور الموجودة في

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد پنجم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

DIA 276242

اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲

آغاز: بسمله، هذه رسالة لابي علي سينا قدس سره اعلم ان البحث المقتضى قد يتشكل في امر الصور الذي يرى ان الاجسام المسلوقة بصله هل هو بنى غير اليباض الذي يحصل بالفعل، او الحمرة التي بالفعل
انجام: هو الامر المسمى به في ذلك عن امر آخر يحدث فيه الاستضاء فأمر لا يحتاج الى ان اشرحه فيه فقد في العتافيه في موضع. تمت الرسالة.

مقايی، ۱۵گ (۷۷-۹۱پ)، ۲۴ سطر (۱۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۰-]

۱۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۴۶۵۵/۶۳

آغاز: برابر؛ انجام: برحمتك يا ارحم الراحمين و صلى الله على خير خلقه محمد و آله اجمعين.

خط: نستعلیق؛ کا: کرمعلی خراسانی، بی تا؛ کاغذ: فستقی آبی، ۱۵گ (۲۶۴-۲۷۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۴/۶سم [ف: ۷-۴۶۶]

۱۴. تهران؛ سپسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۹/۱۶

آغاز: برابر؛ انجام: و ارض بالوجود الاعم على العالمين منان.

بی کا، بی تا؛ پراکنده ها نوشته شده است؛ ۱۴گ (۱۲۶-۱۳۵ر و سپس تا ۱۴۰پ) [ف: ۳-۱۸۷]

۱۵. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۵۲/۲۱

آغاز: برابر؛ انجام: فلا تجعل الينا امر كمالنا ارحمنا و أرضنا عنك انك بالوجود الاعم على العالم مفيض.

کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور به توحید، بی تا؛ جلد: دو رو تیماج بدون مقوا رو قهوه ای پشت قرمز، ۱۱گ (۶۶-۷۶ر)، اندازه: ۲۳×۱۲/۵سم [ف: ۱۱-۳۴۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۵/۵-ف

بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۴۹۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۵۲/۵

کا: مرتضی موسوی خوانساری، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ ضریبی مقوایی، ۵۱گ (۵۱-۱۰۲)، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۶)، اندازه: ۱۸/۵×۱۱سم [ف: ۱۱-۲۱۰۸]

سے الالواح المباركة < الواح

● الوان الرياحين / شعر / فارسی

alvān-or rīyāhīn

فرومند، میرزا علی اکبر، ق ۱۴ قمری

forūmand, mīrzā 'alī akbar (- 20c)

رساله ای در توحید و ثنای معصومین (ع) و مراثی آنان و قصائدی عرفانی، بدون ترتیب مخصوص و از شاعرانی گوناگون.

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۱۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه،

۸۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۱۰/۵سم [ف: ۱۳-۳۲۴]

● الواح مقابر غزنین / استاد / فارسی

alvāh-e maqāber-e qazneyn

در هفت «روضه».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۲۵-ف

نسخه اصل: موزه کابل؛ بی کا، بی تا؛ ۱۴۵ص (۵۶-۲۰۱) [فیلمها

ف: ۱-۱۶]

سے الالوان < معرفة الالوان

● الوان النعم = شرح حال شاه نعمت الله ولي / تراجم

/ فارسی

alvān-on ne'am = š.-e hāl-e šāh ne'mat-ol-lāh-e valī

هدایت، رضا قلی بن محمد هادی، ۱۲۱۵-۱۲۸۸ قمری

hedāyat, rezā qolī ebn-e mohammad hādī (1801-1871)

رساله ای است در شرح احوال شاه نعمه الله ولی کرمانی. نام این رساله که در هیچ یک از منابع رجالی و تاریخی عصر مؤلف و غیر آن یافت نشد. پیش از شروع رساله به همان خط متن آمده است: «رساله موسوم بالوان النعم در ذکر حال سید نعمه الله و بعضی از اولاد و احفاد او رحمهم الله تعالی». از مؤلف - که به دلایل متعدد آتی، همان رضا قلی هدایت است - به دلیل آنکه احوال سید نعمه الله در نفحات الانس جامی ثبت نشده بوده درخواست می شود تا نسب و حسب او را از کتب و تواریخ و

● الوان / فلسفه / عربی

alwān

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۳۷-۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981-1038)

درباره ماهیت رنگ ها و تبدیل رنگ سفید به دیگر رنگ ها در فهرست مصنفات ابن سینا رساله ای به نام «بیان بیاض و حمرة» به فارسی از فهرست بادلیان نقل کرده است.

فهرستگان: نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان